

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nettaliina Hietala & Alina Kanerva

Erilaisuuden tunnistaminen ja huomioiminen varhaiskasvatuk- sessa

Kyselytutkimus varhaiskasvatuksen työntekijöille syrjinnän ehkäisystä ja kei-
noista yhdenvertaisuuden edistämiseen

Opinnäytetyö
Syksy 2024
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Nettaliina Hietala & Alina Kanerva

Työn nimi alaotsikoineen: Erilaisuuden tunnistaminen ja huomioiminen lasten hyvinvoinnin edistäjänä varhaiskasvatuksessa: Kyselytutkimus varhaiskasvatuksen työntekijöille syrjinnän ehkäisystä ja keinoista yhdenvertaisuuden edistämiseen

Ohjaaja: Annukka Haapa-aho

Vuosi: 2024

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyömme aiheena on varhaiskasvatuksessa esiintyvän syrjinnän ennaltaehkäiseminen ja siihen puuttuminen varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta. Aihe valikoitui tutkimuskohteeksi sen ajankohtaisuuden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi, sillä syrjinnän ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa on keskeinen osa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Syrjintä vaikuttaa merkittävästi lasten hyvinvointiin ja kehitykseen, joten on tärkeää tunnistaa sen eri muodot ja kehittää toimia niiden ehkäisemiseksi. Opinnäytetyömme on tutkimuksellinen ja keskittyy kartoittamaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä ja käytäntöjä syrjinnän estämiseksi.

Työmme lisää ymmärrystä syrjinnän eri muodoista sekä keinoista, menetelmistä ja toimintatavoista sen ehkäisyssä. Erityisesti nostamme esiin yhdenvertaisuuden merkityksen varhaiskasvatuksessa, sillä syrjinnän vaikutukset voivat ulottua lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen, oppimiseen, itsetuntoon, minäkuvaan sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, jossa hän voi olla oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä.

Tutkimuksemme perustuu laadulliseen kyselytutkimukseen, jonka kohdensimme Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Kyselyssä tarkastelemme, kuinka eri varhaiskasvatustyöyksiköissä huomioidaan lasten erilaiset taustat ja mitä keinoja käytetään syrjinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Kyselyssä huomioimme myös yhteistyötahot, kuten perheet ja neuvolat, joiden kanssa varhaiskasvatustyöyksiköt tekevät yhteistyötä tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen arjen luomiseksi.

Kyselyyn vastasi yhteensä 13 ammattilaista, vaikka kyselyn oli avannut 477 henkilöä. Kyselyn vastausprosentti jäi siis hyvin pieneksi, mutta tulokset tarjoavat silti arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksista ja tarpeista syrjinnän tunnistamisessa ja ehkäisemisessä. Tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset käyttävät monia erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden edistämiseksi. Tulokset korostavat johdonmukaisten toimintatapojen merkitystä inklusiivisen ja turvallisen ilmapiirin luomisessa, mikä tukee lasten sosiaalisten taitojen ja kulttuurisen ymmärryksen kehittymistä.

¹ Asiasanat: varhaiskasvatus, syrjintä, yhteiskunta, ennaltaehkäisy, yhdenvertaisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Specialisation:

Author/s: Nettaliina Hietala & Alina Kanerva

Title of thesis: Recognizing and addressing diversity as a promoter of children's well-being in early childhood education – A survey study of early childhood educators on preventing discrimination and methods for promoting equality

Supervisor(s): Annukka Haapa-aho

Year: 2024

Number of pages: 51

Number of appendices: 1

Our thesis topic is the prevention and intervention of discrimination in early childhood education from the perspective of early childhood education professionals. This topic was chosen for its relevance and societal significance. We conducted our thesis as a research-based study.

Our thesis increases understanding of various forms of discrimination and the strategies, approaches, and methods that are used to prevent it. We also emphasize the importance of equality in early childhood education. Different forms of discrimination and their diverse effects can impact a child's overall development, learning, self-esteem, self-image, health, and well-being. Every child has the right to a safe learning environment where they can be themselves.

In our thesis, we examine, through a survey we developed for early childhood education professionals, how different backgrounds are evaluated in various early childhood education units, and what strategies, actions, or methods are used to prevent and address potential discrimination. The survey also takes into account different collaboration partners, such as families, schools, and child health clinics, with whom early childhood education units possibly work to create an equal and fair everyday life. Our survey was directed to professionals from several early childhood education units in the city of Seinäjoki.

The results of our survey indicate that early childhood education professionals use various methods to promote diversity and inclusivity in daycares. Although the response rate to the survey was low, the answers provide valuable information on the need for training in recognizing and addressing discrimination. The results also highlight the importance of consistent practices in creating a safe and inclusive atmosphere, which supports the development of children's social skills and cultural understanding.

¹ Keywords: early childhood education, discrimination, society, prevention, equality

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN AIHEEN PERUSTELU	9
3 YHDENVERTAISUUS	11
3.1 Yhdenvertaisuuslaista.....	11
3.2 Yhteiskunnallinen keskustelu.....	11
3.3 Ammatilliset osana yhdenvertaisuuden edistämistä	12
4 VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ	14
4.1 Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta	15
4.2 Varhaiskasvatuskulttuuria Ruotsissa ja Suomessa	15
4.3 Syrjinnän muodoista.....	16
5 LAPSEN KEHITYKSESTÄ & MONIKULTTUURISUUDEN ESIINTYMISESTÄ VARHAISKASVATUKSESSA	18
5.1 Kansainvälisyys Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa	18
5.2 Tunne- ja asennekasvatus varhaiskasvatuksessa.....	19
5.3 Lapsen henkisestä kehityksestä ja kasvusta.....	20
6 VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN ERITYISOSAAMINEN.....	22
7 VARHAISKASVATUKSESSA TAPAHTUVA YHTEISTYÖ.....	24
8 LAADULLINEN OPINNÄYTETYÖ.....	26
9 TUTKIMUSPROSESSIN LÄPIKÄYNTI.....	28
10 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	31
11 JOHTOPÄÄTÖKSET	33
12 POHDINTA	35
12.1 Opinnäytetyön prosessi.....	35
12.2 Ammatillisuus, eettisyys ja oppiminen	36
12.3 Sosionomin kompetenssit	38

LÄHTEET.....	43
LIITTEET	47

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Taulukko 1. Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomin ammatilliset kompetenssit.

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksessa lapset ihmettelevät, hämmästelevät, tutkivat ja pohtivat erinäisiä kysymyksiä ja asioita, jotka voivat liittyä yksilöiden välisiin eroavaisuuksiin. Miksi toisella on tummanruskea tukka ja toisella vaalea? Muun muassa tällaisiin pohdintoihin varhaiskasvatuksen kasvattajilla tulisi olla valmiutta vastata siten, että pyrimme huomioimaan vastauksissamme ja toiminnassamme sellaisen asennekasvatuksen, joka tukee erilaisuuden huomioimista ja ymmärtämistä. Keskeisimmät teoreettiset käsitteet työssämme ovat yhdenvertaisuus, erilaisuus ja ennalta ehkäiseminen. Käsitteet kulkevat työssämme tiiviisti teorian sekä tutkimuksen mukana. Erilaisuuteen liittyvät vahvasti ennakkoluulot, jotka voivat monimutkaistaa todellisuutta ihmisten ympärillä (Karjalainen, 2019). Ennakkoluulot ovat muodostuneet sosiaalisen ympäristön, kulttuurien ja kokemusten myötä eivätkä ne ole yksilöihin iskostuneita ajatuksia. Jokainen voi kuitenkin itse vaikuttaa omiin ennakkoluuloihinsa ja täten luoda inhimillisiä kohtaamisia muiden kanssa sekä tulla myös itse kohdatuksi arvokkaasti ja kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisössä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on erilaisuuden huomioimisesta, sekä sitä, miten ammattilaiset pyrkivät yhdenvertaistamaan erilaisuutta varhaiskasvatusympäristössä. Tutkimuskysymysten avulla pyrimme selvittämään myös yhteistyötä ja sen toimivuutta perheiden ja eri tahojen kanssa. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus toimii yhteistyötahona tässä opinnäytetyössä tarjoten laajan ja monipuolisen näkökulman varhaiskasvatuksen kentältä erilaisuuden huomioimiseen. Seinäjoen varhaiskasvatuksen aluejohtaja Johanna Vieri on ollut yhteistyöhenkilönä opinnäytetyömme suunnittelussa ja toteutuksessa, mikä on tuonut arvokasta tietoa paikallisten varhaiskasvatusyksiköiden tämänhetkisistä käytänteistä ja tarpeista. Vierin kanssa totesimme, että tutkimukselle on tarvetta. Tutkimus avaa ajankohtaista tilannetta ja lisää tietoa erilaisuuden huomioimisesta sekä siitä, miten erilaisuuden huomioiminen varhaiskasvatusyksiköissä toteutuu. Ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun myötä työmme aihe on hyvin merkittävä, ajatuksia herättävä sekä tietoa lisäävä.

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä pyritään aktiivisesti huomioimaan lasten erilaiset taustat ja tukemaan yhdenvertaista ympäristöä, jossa jokainen lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi (Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2017). Varhaiskasvatuksen toiminnassa korostetaan avointa yhteistyötä perheiden kanssa sekä pyritään löytämään ratkaisuja, jotka edistävät yhteisöllisyyttä ja vähentävät syrjintää.

Aiheemme pohjalta saimme rajattua tutkimuskysymyksemme, joihin pyrimme vastaamaan tässä työssä. Keskeiset tutkimuskysymykset muotoutuivat seuraavanlaisesti: "Miten erilaiset taustat huomioidaan osana varhaiskasvatuksen toimintaa ja millaisia yhteistyökäytänteitä on kehitetty perheiden sekä muiden yhteistyötahojen kanssa syrjinnän ehkäisemiseksi?" ja "Millaisia keinoja varhaiskasvatuksen ammattilaiset käyttävät yhdenvertaisuuden lisäämiseksi tai sen ylläpitämiseksi?". Laatimamme tutkimuskysymykset auttavat ymmärtämään, miten erilaisuus otetaan huomioon varhaiskasvatusympäristössä sekä millaisia konkreettisia toimia syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi on kehitetty. Näiden kysymysten avulla saimme myös käsityksen siitä, millaista yhteistyötä varhaiskasvatusyksiköissä tehdään perheiden sekä muiden tahojen kanssa ja saimme varmuuden tutkimusmenetelmän valinnasta.

Tutkimusmenetelmistä päädyimme laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään. Koska tavoitteena on saada syvällistä tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksista ja näkemyksistä liittyen erilaisuuden huomioimiseen ja syrjinnän ehkäisyyn, tämä menetelmä tuntui sopivimmalta. Työssämme kuvaamme laajasti aineiston keruuta, tutkimusprosessia sekä saamiamme tuloksia. Laadullinen lähestymistapa mahdollistaa sen, että vastaajat voivat kertoa omista kokemuksistaan ja näkemyksistään ilman tiukkoja ennalta määriteltyjä vastausvaihtoehtoja, mikä tuo esiin aidot käytännöt ja ajatukset yksilöllisesti. Koska tutkimus on suunnattu paikalliselle varhaiskasvatusorganisaatiolle, laadullinen aineisto tarjoaa yksityiskohtaista ja kohdennettua tietoa, joka on välttämätöntä ymmärtääksemme erilaisuuden huomioimisen ja yhdenvertaisuuden toteutumisen käytännössä.

2 OPINNÄYTETYÖN AIHEEN PERUSTELU

Opinnäytetyömme aiheena on erilaisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen sekä syrjinnän ennalta ehkäiseminen ja siihen puuttuminen varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta. Lisäksi pohdimme erilaisten etnisten taustojen huomioimista varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta. Kyseinen aihe valikoitui opinnäytetyöksemme, koska molemmat olemme olleet töissä varhaiskasvatuksessa ja suoritamme molemmat varhaiskasvatuksen sosionomin opinnot. Lisäksi työme aihe on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä. Jo niinkin varhainen syrjiminen, jota varhaiskasvatuksessa tapahtuu, täytyy aina ottaa vakavasti ja siihen tulee aina puuttua.

Koemme aiheen tutkimisen tärkeäksi ja merkitykselliseksi, sillä se vaikuttaa suoraan lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen, ja sillä on myös heijastusvaikutuksia perheen kokonaisvaltaiseen tilanteeseen ja arjessa selviytymiseen. Tämän työn tavoitteena on nostaa esiin monipuolisesti niitä haasteita ja keinoja, joita varhaiskasvatuksen ammattilaiset kohtaavat pyrkiessään huomioimaan erilaisuutta ja ehkäisemään syrjintää sekä kiusaamista. Näitä teemoja tutkimalla haluamme tuoda lisää tietoa varhaiskasvatuksen toimijoille, perheille sekä laajemmalle yleisölle. Tavoitteena on edistää asennemuutosta ja kehittää varhaiskasvatuksen käytänteitä entistä yhdenvertaisemmiksi ja lapsilähtöisemmiksi.

Opinnäytetyö on ajankohtainen sekä valtakunnallisesti merkittävä, sillä se lisää ajankohtaista tietoa erilaisuuden huomioimisen toteutumisesta sekä syrjinnän ehkäisystä varhaiskasvatuksen ammattilaisten toimesta useissa eri varhaiskasvatusyksiköissä. Haluamme työemme kautta myös itse saada yleiskäsitystä aiheesta sekä nostaa tätä myös lukijoiden tietoisuuteen. Asioihin ei tule muutosta, jos niitä peitellään. Yhdessä pystymme mahdollisesti tekemään ja luomaan muutosta sekä kehittämään valmiina olevia keinoja parempaan suuntaan.

Tarkastelemme aihetta sosionomeina varhaiskasvatuksessa, sillä molemmat meistä suorittavat varhaiskasvatuksen opintokokonaisuuden. Käsittelemme aihetta sen takia, että saisimme lisättyä siitä tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisille, henkilökunnalle, perheille sekä jokaiselle, joka työskentelee sosiaali- tai terveysalalla. Pyrimme saavuttamaan työllämme tietoa siitä, mitä syrjintä ja kiusaaminen on varhaiskasvatuksessa, miten ne varhaiskasvatuksessa näkyvät sekä millaisia vaikutuksia tai seurauksia syrjinnällä ja kiusaamisella voi lapsen ja perheen elämässä olla.

Yhteiskunnallisen merkityksen näkökulmasta aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä varhaiskasvatussyksiköiden lapsiryhmät kasvavat jatkuvasti ja ryhmät täyttyvät muun muassa erilaisista persoonista sekä vieraista taustoista, kulttuureista ja uskonnoista tulevista lapsista. Myös tämänhetkinen maailmantilanne vaikuttaa aiheen yhteiskunnalliseen merkitykseen, sillä esimerkiksi Suomeen tulevien pakolais- sekä turvapaikanhakijaperheiden lapset ovat oikeutettuja suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Yhteiskunnan näkökulmasta olisi myös tärkeää kouluttaa ja tuoda uusille ammattilaisille tietoa kulttuurieroista ja tarjota tapoja yhtenäistää suuria eri etnisistä taustoista tulevia ryhmiä.

Opinnäytetyössämme haluamme korostaa perheiden, kuten vanhempien ja huoltajien, sekä kasvattajien ja yhteistyötahojen tekemää yhteistyötä erilaisuuden huomioimisessa ja lasten asennekasvatuksessa. Yhteistyö, muiden tahojen ymmärtäminen ja kuunteleminen sekä asiasta tietoiseksi tuleminen edistävät ja ovat keskeisessä osassa ongelmanratkaisua sekä turvallisen ja inklusiivisen oppimisympäristön luomista jokaiselle lapselle. Tulevina varhaiskasvatuksen sosionomeina olemme huolestuneita, mutta samalla kiinnostuneita selvittämään, missä tilanteissa, miten, milloin ja miksi syrjintää mahdollisesti tapahtuu.

Opetushallituksen (i.a.-b) mukaan syrjinnän ehkäisemisen merkittävin tekijä on kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen sekä johdonmukaisten toimintatapojen käyttäminen, jotta voidaan seurata ja puuttua kiusaamis- ja väkivaltatilanteisiin. Opetushallitus (i.a.-c) korostaa lasten ja nuorten perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Koulujen, oppilaitosten ja varhaiskasvatuspalvelujen toimintakulttuurin kehittäminen on tärkeää yhdenvertaisuuteen sekä tasa-arvoon liittyvissä asenteissa. Myös me haluamme työssämme kiinnittää huomiota sekä korostaa yhteistyön merkitystä muun muassa varhaiskasvatuksen ja perheiden välillä.

3 YHDENVERTAISUUS

3.1 Yhdenvertaisuuslaista

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että jokainen ihminen on samanarvoinen, oli yksilö mitä sukupuolta tahansa tai millaisen kansallisen, etnisen tai uskonnollisen alkuperän yksilö omaa. Eriarvoisuuteen ei vaikuta yksilön mahdolliset vammat, mielipiteet, seksuaalinen suuntautuminen, kieli, vakaumus tai muu yksilöön liittyvä syy (Yhdenvertaisuus.fi, i.a.). Yhdenvertaisuutta pyritään parantamaan ja takaamaan muun muassa yhdenvertaisuuslailla, rikoslailla sekä tasa-arvolaitilla, jotka perustuvat Suomen perustuslain yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä syrjinnän kieltoon.

Jungarin (2024) mukaan uudistettu yhdenvertaisuuslaki tukee koulutuksen järjestäjien vastuuta puuttua häirintään, ja lain uudet lisäykset vaikuttavat merkittävästi oikeudelliseen vastuuseen. Syrjintään syyllistyy, jos koulutuksen järjestäjä ei puutu esiintyvään häirintään. Uudistettu laki koskettaa myös varhaiskasvatuksen järjestäjiä. Tämä on merkittävä ja toivottu uudistus, sillä syrjinnän vaikutukset lapsen elämässä, hyvinvoinnissa ja kehityksessä ovat merkittävät ja syrjinnän kokeminen voi vaikuttaa lapsen elämään sen jokaisella elämän osa-alueella. Syrjintä ei aina ole suullista kommentointia, vaan se voi olla myös loukkaavien tai uhkaavien kuvien esittämistä tai ottamista, tekstejä tai symboleita.

3.2 Yhteiskunnallinen keskustelu

Suomen valtioneuvoston tietotoimiston (2023) tiedotteessa kerrotaan, että Suomen oikeusministeriö on esittämässä muutosta yhdenvertaisuuslakiin, jonka mukaan velvoite edistää yhdenvertaista varhaiskasvatusta poistettaisiin laista. Tiedotteessa Vihreiden puheenjohtaja Sofia Virta kertoo olevansa huolestunut suunnasta, johon nykyinen hallitus on menossa. Virta kertoo toivovansa, että hallitus ei lausuntokierroksen jälkeen päädy toteuttamaan suunnitelmaa. Muutos lakiin tarkoittaisi sitä, ettei varhaiskasvatuksen järjestäjien tarvitsisi enää laatia toiminnallisia yhdenvertaisuussuunnitelmia omille yksikkö- tai toimipaikoilleen eli yhdenvertaisuussuunnitelma tulee laatia, mutta sen voi jatkossa laatia yhteiseksi kaikille toimijoille (Yhdenvertaisuus.fi, 2024). Laki tulisi voimaan vuoden vaihteessa eli vuoden 2025 alussa ja sen esitys perustuu hallitusohjelman kirjaukseen.

Esityksen tavoitteena on keventää varhaiskasvatuksen hallintotyötä, jolloin lasten kanssa tehtävä työ lisääntyisi ja siihen saataisiin lisättyä työaika (Yhdenvertaisuus.fi, 2024). Tämä voisi pahimmillaan tarkoittaa sitä, ettei varhaiskasvatuksen jokapäiväisessä arjessa kiinnitetäisi huomiota jokaisen lapsen yksilölliseen yhdenvertaisuuteen sekä sen toteutumiseen. Vaikka lakimuutos tulisi voimaan, olisi varhaiskasvatusta järjestävillä tahoilla silti edelleen velvollisuus toteuttaa yhdenvertaisuutta sekä arvioida oman toiminnan vaikutuksia päiväkodissa oleviin eri väestöryhmiin sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin edistääkseen yhdenvertaisuutta.

Tieto kertoo tilanteestamme yhteiskuntana sekä vahvistaa aiheen ajankohtaisuutta ja merkitystä entisestään. On erittäin huolestuttavaa kuulla, että lakia oltaisiin lähdössä muuttamaan siten, että se ei enää velvoittaisi varhaiskasvatusta edistämään yhdenvertaisuutta arjessa ja toiminnassaan. STT:n (2024) tiedotteessa Virta kertoo, kuinka kyseisen velvoitteen poisto olisi lapsen oikeuksien vastaista. Henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten ihonväri, kieli tai vammaisuus eivät saa olla syy sille, että lasta ei kohdeltaisi yhdenvertaisesti tai lapsi ei tulisi kohdatuksi varhaiskasvatuksessa.

3.3 Ammatillaiset osana yhdenvertaisuuden edistämistä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaan varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuutta ja tasavertaisuutta voidaan lisätä vuorovaikutuksen, tekojen ja sanojen lisäksi muun muassa kuviin, teksteihin, suunnitteluun, toteutukseen sekä toimintaan. Yhdenvertaisuutta voidaan edistää lapsiryhmissä muun muassa valitsemalla kirjoja, joissa on kuvitettu erilaisia henkilöitä ja tarinaa esimerkiksi toisesta kulttuurista. Lisäksi yhdenvertaisuutta voidaan lisätä sanoittamalla ja puhumalla lasten ikätason mukaisesti yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta. Erityisesti 3–5-vuotiaiden ryhmissä voidaan opetella ja lisätä yhdenvertaisuutta osallistamalla lapsia erilaisten pelien, leikkien ja toiminnan kautta. Yhdenvertaisuutta lisätään myös lasten yksilöllisellä huomioimisella sekä pienryhmätoiminnan kautta.

Ammattilaiset pyrkivät yhdenvertaistamaan erilaisuutta varhaiskasvatusympäristössä monin eri tavoin. Vlasovin ja Hujalan (2016) mukaan yhdenvertaisuuden edistämisessä keskeistä on inklusiivinen pedagogiikka, joka huomioi jokaisen lapsen vahvuudet sekä yksilölliset tarpeet. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi lapsen kielellisten valmiuksien tukemista, kulttuurisen taustan huomioimista sekä vuorovaikutuksen ja leikin kautta tapahtuvaa oppimista.

Ammattilaisten tehtävänä on varmistaa, että jokainen lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja osalliseksi yhteisössä riippumatta taustastaan.

Yksi tärkeä keino yhdenvertaisuuden edistämiseksi on opettajien jatkuva ammatillinen kehittyminen ja reflektio omista ennakkoluuloista ja arvoista. Ammatilliset voivat myös käyttää konkreettisia työkaluja, kuten monikulttuurisia oppimateriaaleja, ja rohkaista lapsia jakamaan omia kokemuksiaan ja kulttuurisia taustojaan toisten kanssa. Tällainen toiminta auttaa rakentamaan yhteisöllisyyttä ja hyväksyntää lasten välillä (Kinos & Määttä, 2019). Lisäksi varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että ne ovat saavutettavia kaikille lapsille riippumatta heidän erityistarpeistaan tai oppimisvaikeuksistaan (Salminen, 2019). Ammatilliset kuitenkin kohtaavat toisinaan haasteita resurssien, ajan ja tukipalveluiden riittämättömyyden vuoksi. Tämä voi vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa tukea erilaisuutta yhdenvertaisesti. Esimerkiksi työskentely lasten kanssa, joilla on erityistarpeita saattaa vaatia enemmän henkilökohtaista tukea ja resursseja, joita ei aina ole riittävästi saatavilla (Palmu, 2018). Yhdenvertaisuuden edistäminen vaatii siis paitsi yksilötason sitoutumista, myös laajempaa rakenteellista tukea.

Ammattilaisten tulee varmistaa, että lapsen kehitys etenee ikätasoisesti ja että oppimisympäristö tukee lapsen yksilöllisiä tarpeita. Heillä on myös vastuu siitä, että lasten ryhmän toiminta on suunniteltua ja johdonmukaista, sekä että pedagogiset ratkaisut perustuvat ajankohtaiseen tutkimustietoon ja parhaisiin käytäntöihin. Ammatillaisten oikeudet liittyvät ammatilliseen vapauteen, jatkuvaan kouluttautumiseen ja yhteistyöhön muiden ammattilaisten kanssa (Pihakivi, 2022, s. 10–17). Samalla heidän vastuullaan on varmistaa, että kaikki lapsen edun mukaiset toimenpiteet toteutetaan laadukkaasti ja eettisesti. Tämä vaatii sitoutumista, jatkuvaa oppimista ja kykyä toimia yhteistyössä monialaisen tiimin ja perheiden kanssa.

Vuoden 2024 varhaiskasvatuspäivän teemana oli lasten yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa, jonka avulla on pyritty nostamaan esille varhaiskasvatuksen merkitystä yhdenvertaisuuden edistäjänä (Varhaiskasvatuksen Opettajien liitto (VOL), 2024). Varhaiskasvatuspäivän aineiston juliste osoittaa lasten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämisen ja näkyvyyden päiväkodin arjessa ja sitä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen lisäksi myös muun muassa työyhteisössä osana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä niiden laadintaa. Vuoden 2024 varhaiskasvatuspäivän teema on ajankohtainen ja tärkeä, sillä yhdenvertaisuus ja inklusiivisuus sekä näiden merkitys on erittäin tärkeää nostaa esille sekä kertoa lapsille yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta lapsen ikätason mukaisesti.

4 VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ

Opetushallituksen (2024) mukaan varhaiskasvatusympäristö on varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten sekä kasvattajien työ- ja toimintaympäristö, joka määrittää sekä antaa vaihtoehtoja mahdollisimman monipuoliseen toimimiseen sekä toiminnan suunnitteluun. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä pyritään suunnittelemaan ja rakentamaan yhdessä lasten sekä aikuisten kanssa, kuunnellen lasten, perheiden sekä kasvattajien toiveita siitä, millainen oppimisympäristö tarjoaa mieluista sekä monipuolista tekemistä ja aktiviteetteja sekä näiden lisäksi tarjoaa mahdollisuuden rauhallisuuteen, oleiluun sekä lepoon hektisen arjen keskellä. Oppimisympäristö, joka on rakennettu ja toteutettu lasten toiveita ja ideoita kuunnellen vahvistaa jokaisen lapsen osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Jokainen varhaiskasvatusympäristö tulisi toteuttaa ja rakentaa niin, että ympäristössä voidaan saavuttaa varhaiskasvatussuunnitelman mukaiset tavoitteet ja edistää lapsen kehitystä, leikkiä ja kasvua kannustaen ja oppien. Täten myös jokaisen lapsen itsetunto sekä sosiaaliset taidot kehittyvät ja paranevat.

Varhaiskasvatusympäristön ideoinnissa ja toteutuksessa täytyy muistaa eri ikäiset ja kokoiset lapsiryhmät ja heidän tarpeensa. Ympäristö tulisi toteuttaa siten, että se palvelee niin pienryhmiä kuin isojakin lapsiryhmiä samanaikaisesti. Opetushallitus (2024) kertoo, että varhaiskasvatusympäristöjen kehittämisessä täytyy huomioida esimerkiksi ergonomia, ekologisuus, esteettömyys sekä viihtyisyys, sisäilman laatu ja siisteys sekä tilojen akustiikka. Nämä kaikki ovat sellaisia asioita, jotka lapset sekä kasvattajat kohtaavat päivittäin ja esimerkiksi ympäristön huono akustiikka, kuten korkeat ja isot huoneet, voivat tehdä arjesta kuormittavaa liiallisen äänen ja metelin takia.

Yhä enemmän varhaiskasvatusympäristöissä on huomioituna teknologia ja digitaaliset välineet, joiden avulla voidaan toteuttaa monenlaista toimintaa erikokoisissa ryhmissä (Opetushallitus, 2024). Digitaalisilla välineillä, kuten tableteilla tai älytelevisioilla lapset voivat pelata, piirtää tai katsoa ohjelmia, ja täten monipuolistaa ympärillä olevaa oppimisympäristöä. Lisäksi digilaitteiden käyttö harjoittaa ja opettaa varovaisuutta sekä oman vuoron odottamista, sorminäppäryyttä ja motoriikkaa.

4.1 Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta

Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma (Meirän vasu, 2017) ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa ja määrittää ohjeistaen, kuinka varhaiskasvatusta kaupungissa järjestetään sekä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on määrittää tavat sekä paikallisen alueen linjaukset varhaiskasvatuksen toteutumisesta kyseisellä paikkakunnalla. Varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään aika ajoin sekä peilataan ja arvioidaan valtakunnallisten ohjeiden ja linjausten mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää varhaiskasvatusta tarjoavan alueen tavoitteet, niiden toteuttamisen sekä toiminnan seuraamisen ja kehittämisen sekä painopisteet, joihin varhaiskasvatusalue haluaa ja pyrkii painottamaan omaa toimintaansa (Meirän vasu, 2017). Varhaiskasvatusalue tai -yksikkö voi muun muassa painottaa toimintaansa erityisesti liikuntaan, taiteeseen, musiikkiin, kieliin tai tieteeseen, jolloin toiminta ja sen suunnittelu pohjautuu vahvasti näihin teemoihin, ja ideat syntyvät pääosin kyseisten painopisteiden pohjalta. Seinäjoen kaupunki painottaa varhaiskasvatuksen toiminnassaan pienryhmätyöskentelyä sen kaikissa toimintamuodoissa ja tämän lisäksi oppimisympäristöjen, liikunnan, digiosaamisen sekä taide- ja kulttuuripainotteisen kasvatuksen kehittämistä.

4.2 Varhaiskasvatuskulttuuria Ruotsissa ja Suomessa

Ruotsin varhaiskasvatuskulttuuri on pitkään tunnettu tasa-arvon, demokraattisten arvojen ja lasten yksilöllisyyden korostamisesta. Ruotsissa varhaiskasvatus on laajasti saavutettavissa oleva julkinen palvelu, jossa lapsen oikeus laadukkaaseen hoitoon ja kasvatukseen on keskiössä. Ruotsissa painotetaan pedagogiikkaa, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, mukaan lukien sosiaalisten taitojen, itsenäisyyden ja luovuuden vahvistaminen (OECD, 2017). Varhaiskasvatus nähdään tärkeänä osana elinikäistä oppimista, ja se linkittyy läheisesti koulutusjärjestelmään. Opettajat ja pedagogit toimivat lasten kehityksen ohjaajina, ja heidän työssään korostuu lapsen omien kiinnostusten ja tarpeiden huomioiminen (Skolverket, 2018).

Ruotsin varhaiskasvatuskulttuurissa myös vanhempien osallisuus on keskeinen elementti, ja heidät nähdään tärkeinä yhteistyökumppaneina. Lasten ja perheiden monimuotoisuus huomioidaan vahvasti, ja yhdenvertaisuuteen pyritään käytännöllä, jotka edistävät kaikkien lasten oikeutta oppia ja kasvaa turvallisessa ympäristössä (Skolverket, 2018). Lisäksi

Ruotsissa varhaiskasvatuksessa painotetaan ympäristökasvatusta ja kestäväää kehitystä, mikä on merkittävä osa päivittäistä toimintaa (Ärlemalm-Hagsér & Davis, 2014).

Suomeen verrattuna Ruotsin varhaiskasvatuskulttuuri on melko samankaltainen, sillä molemmissa maissa varhaiskasvatus on julkinen palvelu ja osa koulutusjärjestelmää. Suomessa varhaiskasvatussuunnitelma perustuu vahvasti pedagogisiin periaatteisiin ja tukee lapsen yksilöllistä kasvua ja oppimista (Opetushallitus, 2018). Suomen varhaiskasvatuskulttuurissa painotetaan erityisesti inklusiivisuutta ja monialaisuutta, mikä näkyy tiiviissä yhteistyössä eri ammattiryhmien välillä, kuten sosionomien, lastenhoitajien ja lastentarhanopettajien kesken (Kekkonen, 2012). Vaikka Suomessa varhaiskasvatus painottaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, Ruotsin kulttuuri korostaa näitä arvoja vielä vahvemmin demokraattisena ja lapsen yksilöllisiä tarpeita tukevana toimintana.

Ruotsissa varhaiskasvatukseen osallistuu lähes 95 % kaikista 1–5-vuotiaista lapsista, mikä on korkeampi osallistumisaste kuin Suomessa, jossa osallistumisaste on alhaisempi (Eurostat, 2021). Tämä heijastaa eroa maiden perhepolitiikassa; Ruotsissa panostetaan enemmän lasten varhaiseen osallistamiseen varhaiskasvatukseen vanhempien työelämän tukemiseksi. Suomessa puolestaan kotihoidon tuki on yleisempi vaihtoehto, mikä vaikuttaa osallistumistasoon (Hietanen, 2020).

Reivinen ja Vähäkylä (2013, s. 226) pohtivat kirjassaan, miten voidaan saada tietoa ulkomaalaistaustaisen lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten osuus on kasvanut viime vuosina, ja lasten sekä nuorten taustat ovat hyvin monimuotoisia. Pietiläisen (2022) mukaan lasten moninaiset taustat tulisi huomioida ja yhtäläiset mahdollisuudet tulisi turvata päätöksenteossa. Olisi myös erittäin tärkeää kuulla lapsia ja huomioida heidän moninaiset tarpeensa päätöksenteossa. Reivinen ja Vähäkylä (2013, s. 81–82) nostavat kirjassaan esiin myös lasten ja nuorten toimijuutta sekä sen lisäämistä ja huomioimista. Tällä tarkoitetaan sitä, että lasta kuultaisiin sekä huomioitaisiin lapsen näkemys ja kokemukset arjessa, joka puolestaan lisäisi yhteisöllistä toimijuutta.

4.3 Syrjinnän muodoista

Varhaiskasvatuksessa ammattilaisten tärkein tehtävä on tunnistaa mahdollisen syrjinnän esiintyminen sekä keinot siihen puuttumiseksi. Koska syrjimistä voi esiintyä monissa eri muodoissa, on ammattilaisten tärkeää tunnistaa syrjinnän eri muodot ja lisätä tietoa sekä taitoa niiden tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun (i.a.-a)

kertoman mukaan syrjintää tapahtuu silloin, kun toista henkilöä kohdellaan samassa tilanteessa huomattavasti enemmän kuin toisia jonkin tai joidenkin henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi. Edellä mainitun lähteen nettisivuilla on eritelty syrjinnän muodot, joita ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä, kohtuullisten mukautusten epääminen, käsky tai ohje syrjiä, moniperusteinen syrjintä, häirintä sekä vastatoimien kieltäminen.

Syrjiminen voi olla välitöntä tai välillistä (Tasa-arvo-valtuutettu, i.a.-a). Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan ihmisen sukupuoleen suuntautuvaa syrjintää, kuten esimerkiksi sitä, että henkilö irtisanotaan omasta työstään sen takia, että työntekijä kuuluu sukupuolivähemmistöön. Välillinen syrjintä tarkoittaa puolestaan sitä, että henkilöt asetetaan erilaiseen asemaan jonkin säännöksen, perusteen tai käytännön perusteella, joka vaikuttaa henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun verraten neutraalilta, mutta jonka seurauksena henkilö voi joutua syrjinnän kohteeksi sukupuolen perusteella. Välillistä syrjintää on myös se, että henkilö asetetaan eriarvoiseen asemaan vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella. Näiden lisäksi on olemassa läheissyryntää ja oletukseen perustuvaa syrjintää, jotka ovat kiellettyjä riippumatta siitä kohdistuuko syrjintä henkilöön itseensä vai johon kuhun toiseen.

Varhaiskasvatusiässä lapset käyttävät hyödyksi usein mallioppimista. Frontin (2019, s. 29–30) mukaan varhaiskasvatuksessa syrjintää voi esiintyä henkilökunnan välillä usein pääosin kieli- ja kulttuurierojen takia. Henkilökunnan ja kasvattajien välinen syrjintä voi heijastua lapsiin ja opettaa lapsille mallikäyttäytymistä, jolloin lapsi ei ymmärrä tekevänsä väärin, koska roolimallitkin tekevät, kuten hän. Suomessa varhaiskasvatuksessa lasten ollessa 0–7-vuotiaita voi syrjintää esiintyä monin eri tavoin, jopa siten, että sitä ei aina huomata, jolloin siihen ei voida myöskään puuttua tai sitä ei voida ennalta ehkäistä. Tällaiset kokemukset voivat aiheuttaa hämmennystä ja epäoikeudenmukaisuutta niin lapsissa, työntekijöissä kuin perheissäkin. Välittömien seurauksien lisäksi syrjintä voi aiheuttaa pitkäaikaisia seurauksia ja se voi vaikuttaa lapsen elämään kaikilla elämän eri osa-alueilla. Koska syrjintää ja kiusaamista voi tapahtua monissa erilaisissa muodoissa, voi sitä usein olla vaikeaa huomata tai siihen voi olla erittäin vaikeaa puuttua. Pahimmillaan tilanteet voivat jatkua niin, ettei lapsi enää itse tunnista syrjintää tai pahimmassa tapauksessa syrjintä ja sen eri muodot voivat aiheuttaa lapselle traumoja ja pelkoa kertoa asiasta aikuiselle.

5 LAPSEN KEHITYKSESTÄ & MONIKULTTUURISUUDEN ESIINTYMISESTÄ VARHAISKASVATUKSESSA

5.1 Kansainvälisyys Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa

Tässä osiossa perehdymme lapsen kehitykseen ja pedagogiikkaan sekä lapsen ikätasaisen kehityksen mukaiseen asioiden käsittelyyn ja ymmärrykseen. Kuten jo aiemmin mainitsimme, yhdenvertaisuutta, tasavertaisuutta ja tasa-arvoa tulisi käsitellä jokaisessa lapsiryhmässä lasten ikätason mukaisesti ja täten soveltaa asioiden käsittelyä muun muassa leikin ja toiminnan avulla. Lapsen kasvu ja kehitys koostuu kolmesta osa-alueesta, joita ovat lapsen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys (Haapalahti & Kuutschin, 2021). On tärkeää huomioida kuitenkin se, että eri varhaiskasvatusyksiköissä lapset voidaan jakaa ikäryhmiin eri tavalla tai varhaiskasvatusyksiköissä voi olla sekaryhmiä eli ryhmiä, joissa on kaikenikäisiä lapsia. Keskiytymme kuitenkin pääosin 3–5-vuotiaiden lasten kehityksen ja pedagogiikan tarkasteluun, sillä kyseinen ikäluokka toimii enemmistönä työssämme ja vastauksissamme.

Kansainvälisyys koostuu kulttuurin, kielen ja katsomuksen moninaisuuksien kokonaisuudesta (Seinäjoen kaupunki, i.a.). Monikulttuurisuudella ja monikulttuurisuuskasvatuksella on tarkoitus lisätä ymmärrystä erilaisista kulttuureista sekä elämäntavoista. Tämän avulla edistetään moninaisten kansojen sekä kulttuurien välistä suvaitsevuuutta, ymmärrystä ja yhteistyötä. Kansainvälisyyttä voidaan lisätä varhaiskasvatukseen myös erilaisten hankkeiden kautta, joihin voi hakea tarvittaessa myös rahoitusta. Erilaisten hankkeiden avulla voidaan lisätä kansainvälisyyteen liittyviä ideoita ja tapoja tutustua erilaisiin kieliin tai kulttuureihin sekä saada esimerkiksi materiaaleja pedagogiseen toimintaan, sen suunnitteluun ja toteutukseen.

Seinäjoen kaupungin (i.a.) mukaan kansainvälistämisen strategian avulla jokainen päiväkotivoi luoda omat tavoitteet kansainvälistymiselle. Nojatuoli-, paketti- ja omatoimimatkaaja ovat kolme kansainvälistymisen tasoa, joita päiväkodit voivat omalla toiminnallaan ja kansainvälistymistyöllään toteuttaa. Nojatuolimatkaja on tasoista alin ja lähtökohtaisesti jokainen päiväkotialoittaa kansainvälistämisen työnsä nojatuolimatkajan tasolta. Nojatuolimatkajan tasolla päiväkodissa muun muassa hyödynnetään lähiympäristöä ja sen tarjontaa osana kansainvälistymistä, tunnistetaan ja ollaan tietoisia lasten sekä henkilökunnan kielitaustoista sekä kannustetaan ja innostetaan tutustumaan muihin kieliin ja kulttuureihin.

Seinäjoen kaupungin (i.a.) mukaan pakettimatkaaja-tasolla oleva päiväkotitoiminta on itse aktiivinen ja etsii tietoa sekä tutustuu kansainvälisyyteen päiväkodin ulkopuolella. Tällaisella tasolla toiminta voi olla muun muassa kansainvälisten vieraiden, kuten opiskelijoiden hyödyntämistä päiväkodissa, tutustumalla erilaisiin ympäristöihin ja taiteeseen sekä teemoihin. Kansainvälisyyttä lisätään ja varmistetaan myös päiväkodilla siten, että yksikössä on vastaava henkilö, joka suunnittelee ja vastaa päiväkodin kansainvälisen toiminnan toteutuksesta.

Viimeisenä tasona kansainvälistymisen strategiassa on omatoimimatkaaja (Seinäjoen kaupunki, i.a.). Omatoimimatkaajalla tarkoitetaan päiväkodin toimintaa, jossa ideoidaan, luodaan ja aktiivisesti osallistutaan erilaisiin hankkeisiin, projekteihin sekä yhteistöihin erilaisten toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa. Omatoimimatkaaja-tasolla olevissa päiväkodeissa kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat osa päiväkodin arkea, toimintaa sekä suunnittelua ja se näkyy päiväkodin infrastruktuurissa ja ympäristössä.

5.2 Tunne- ja asennekasvatusta varhaiskasvatuksessa

Koska lastentarhanopettajat ovat pedagogisen työn asiantuntijoita, heillä on oikeus suunnitella ja toteuttaa varhaiskasvatusta, joka tukee lapsen oppimista ja kehitystä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2018). Heidän oikeuksiinsa kuuluu myös osallistuminen ammatilliseen koulutukseen ja jatkuvaan osaamisen kehittämiseen. Lastentarhanopettajat ovat vastuussa siitä, että lapsen oppiminen tapahtuu turvallisessa ja stimuloivassa ympäristössä. Tämä tuo mukanaan myös vastuun laatia lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä perheen ja muiden ammattilaisten kanssa, sekä seurata ja arvioida lapsen edistymistä.

Varhaiskasvatukseen tulisi kiinnittää huomiota ja perehtyä, sillä hyvin varhaisella iällä lapsi voi alkaa suuntaamaan asennettaan ja ajatteluaan rasistiseen tai muulla tavalla syrjivään ajattelumalliin (Opetushallitus, i.a.-g). Opetushallituksen (i.a.-b) nettisivuilla esitellään opetusmateriaalia, jossa käsitellään erilaisuutta sekä sen moninaisuutta. Käsitellessä erilaisuutta voidaan myös käsitellä rasismia sekä sen esiintymistä ja keinoja rasismin vähentämiseksi.

Opetushallituksen (i.a.-e) mukaan ruotsalaiset kokevat jyrkän rasistisen toiminnan alkavan jo hyvin varhain lapsen kehityksessä. Vasta 11-vuotiaalla lapsella voi kasvaessaan tapahtua niin sanottu ”linjavalinta” rasismiin. Näin aikaisen vaiheen jälkeen asennetta voi olla erittäin

vaikeaa muuttaa, jolloin olisikin tärkeää kiinnittää huomiota lasten varhaiseen asennekasvatukseen sekä erilaisuuden ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.

Syrjinnän seuraukset vaikuttavat muun muassa lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen, oppimiseen, itsetuntoon, minäkuvaan sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Jokaisella lapsella tulee olla oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, jossa jokainen voi olla oma itsensä. Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa syrjintään ja kiusaamiseen tulee puuttua matalalla kynnyksellä ja jokaisen lapsen tulee tulla kohdatuksi ja kokea olleensa tervetullut varhaiskasvatuksen ympäristöön ja yhteisöön. Nämä asiat tulee toteutua tasavertaisesti, riippumatta esimerkiksi lapsen tai perheen taustasta, sukupuolesta, etnisestä alkuperästä, uskonnosta, vammasta tai muista ominaisuuksista. Syrjimisen ja kiusaamisen ehkäiseminen sekä niihin puuttuminen kuuluu vanhasti varhaiskasvatuksen eettisyyteen sekä ammatillisuuteen puuttua vaikeisiin tilanteisiin (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991).

Mieli.fi (2024) mukaan lapset voivat tunnekorttien avulla oppia sekä tutustua erilaisiin tunteisiin ja tätä kautta oppia myös tunnistamaan sekä puhumaan tunteista. Tunnekorteissa käsitellään 20 erilaista tunnetta, joihin sisältyy muun muassa viha, ilo, ujoisuus ja ihastuminen. Tunnekortteja voidaan käyttää hankalissa tilanteissa, joissa lapsi ei tunnista omia tunteitaan ja niiden ympärille voidaan keksiä leikkejä tai tarinoita tunteisiin tutustumisen helpottamiseksi. Tunnekorttien avulla voidaan myös sanoittaa lapsille tunteita ja niitä voidaan käyttää myös yhdessä kaverikorttien kanssa. Pöyhösen ja Livingstonin (10.5.2021) mukaan lapset oppivat tunnetaitojen avulla säätelämään tunteitaan ja niiden voimakkuutta, tunnistamaan ja nimeämään tunteita sekä ilmaisemaan tunteitaan sanallisesti sekä turvallisesti. Tunnetaitojen kanssa ei synnytä, vaan niitä harjoitellaan läpi koko elämän.

5.3 Lapsen henkisestä kehityksestä ja kasvusta

Korhosen (2021) mukaan taaperoikään, eli yhdestä kolmeen ikävuoteen, kuuluu muun muassa puheen ja kielen kehitystä sekä mustasukkaisuutta ja uhmaa, jotka voivat esiintyä esimerkiksi leikkien rajuutena, vankkana puolustustarpeena sekä tarpeena kysellä ja ymmärtää uusia asioita ja sanoja. Taaperoikäisellä lapsella esiintyy usein irtaantumista vanhemmista ja tietynlaista itsenäistymistä ja omaa tahtoa. Uhmaikä on vaihe, joka 2–3-vuotiailla esiintyy vahvasti rajojen testaamisella, oman tahdon läpi saamisella sekä vahvoina tunteiden purkauksina, joihin voi liittyä turhautumista ja pettymystä. Taaperoikäisen turhautumisen ja

pettymyksen voimakkaat tunnemyrskyt voivat näyttäytyä myös fyysisenä käytöksenä, kuten lyömisenä, puremisena tai tavaroiden heittelemisenä.

Korhonen (2021) kertoo ammattilaisten keinot näissä tilanteissa liittyvän pääosin lapsen lohduttamiseen sekä tunteiden sanoittamiseen ja ymmärrykseen. Myös lapsen vanhempien ja huoltajien osallisuus on merkittävä osa taaperoikäisen tunnetaitojen sekä laaja-alaisen kasvun ja kehityksen vaihetta. Vaikka lapsen käytös ei olisi haluttua tai hyväksyttävää, kuten muiden lasten lyömistä tai puremisesta, tulee ammattilaisten osata asettua lapsen asemaan ja sanoittaa lapsen tunteita lapselle, jotta lapsi oppii ymmärtämään ja tunnistamaan niitä. Asian selittäminen, lapsen lohduttaminen sekä turvallisten rajojen asettaminen ovat riittäviä keinoja lapsen opetellessa tunnetaitoja. Taaperoikäisellä ei vielä ole riittäviä tunnetaitoja, tunteiden säätelyä, oman toiminnan ohjausta tai keskittymiskykyä, jotta osaisi toimia tilanteissa, joissa tunteet purkautuvat voimakkaina ja lapsi voi tuntea vahvaa pettymyksen, häpeän tai turhautumisen tunnetta.

Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL, 2024) nettisivuilla on tietoa vanhemmille muun muassa lapsiperheen elämästä, lapsen kehityksestä ja kaverisuhteista. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen ja kodin, eli perheen, vanhempien ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä lapsen kasvussa ja kehityksessä. Koska varhaiskasvatuksessa on pitkälti hyvin erilainen ympäristö kuin lapsen kotona, toimii myös lapsi eri tavalla vuorovaikutuksessa vertaistensa kanssa. Perheen ja varhaiskasvatuksen tekemä yhteistyö olisi hyvä olla tiivistä ja aktiivista sekä vuorovaikutteista ja niin vanhempien kuin varhaiskasvatuksen työntekijöidenkin tulisi ottaa puheeksi lapsen kaverisuhteet, vuorovaikutus ja ryhmäkäyttäytyminen.

6 VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN ERITYISOSAAMINEN

Varhaiskasvatus on kriittinen vaihe lapsen kehityksessä, ja se asettaa ammattilaisille vaatimuksia, jotka edellyttävät monialaista osaamista erityisesti lasten oikeuksien ja vastuukysymysten suhteen. Sosionomeilla, lastenhoitajilla ja lastentarhanopettajilla on kaikilla keskeinen rooli lapsen oppimisen, hyvinvoinnin ja turvallisuuden tukemisessa, ja heidän työnsä perustuu varhaiskasvatuslain määrittelemiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Tässä tarkastelussa keskitytään erityisesti sosionomien asiantuntijuuteen varhaiskasvatuksen kontekstissa sekä heidän oikeuksiinsa ja vastuihinsa osana moniammatillista tiimiä.

Sosionomin erityisosaaminen varhaiskasvatuksessa painottuu sosiaaliseen hyvinvointiin, vuorovaikutussuhteisiin ja koko perheen tukemiseen. Sosionomi tuo tiimiin syvempää ymmärrystä lapsen sosiaalisista tarpeista ja perhetaustan merkityksestä lapsen kehitykselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti sosionomin työn tavoitteena on tukea lapsen yksilöllisiä kehityspolkuja ja hyvinvointia sekä luoda yhteistyötä lapsen perheen kanssa siten, että vanhemmat voivat osallistua aktiivisesti lapsen kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen (Opetushallitus, 2018).

Varhaiskasvatuksen sosionomien työssä korostuvat vahvasti perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä perheiden tuen tarpeiden huomioiminen osana lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Sosionomi varmistaa, että lapsen sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys huomioidaan osana hänen yksilöllisiä tarpeitaan ja elämäntilannettaan. Tähän sisältyy perheiden tukeminen esimerkiksi ohjaamalla heitä erilaisiin palveluihin ja auttamalla heitä lapsen kehitystä koskevilla kysymyksillä (Heikka & Kilpinen, 2018). Sosionomin tehtävä on tunnistaa perheiden erilaisia haasteita ja huomioida nämä varhaiskasvatuksen arjessa siten, että lasten ja perheiden hyvinvointi muodostaa työn lähtökohdan (Hujala, Fonsen & Elo, 2019).

Sosionomit edistävät myös lapsen oikeuksien toteutumista osana varhaiskasvatusta ja kantavat vastuuta siitä, että jokainen lapsi kokee olevansa arvostettu ja saa turvallisesti kohdata arjen haasteet ja oppimisen tilanteet. Sosionomin vastuualueisiin kuuluu lapsen sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, esimerkiksi edistämällä myönteisiä vuorovaikutussuhteita lasten välillä ja huolehtimalla siitä, että lapsi saa tukea emotionaalisten taitojen kehittämiseen. Tämä asiantuntijuus on merkittävä osa varhaiskasvatuksen laatua, sillä se mahdollistaa lapsen kasvun ja kehityksen monialaisen tukemisen (Karila, 2012).

Sosionomit korostavat sosiaalista näkökulmaa ja perheiden hyvinvointia, tunnistavat tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa painottaen perheiden ja lasten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti ja tekevät yhteistyötä esimerkiksi sosiaalihuollon kanssa (Talentia, i.a.). Varhaiskasvatuksen sosionomien erityisosaamista onkin juuri yllä mainitut teemat. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on lisäksi erittäin vankka ja vakaa palvelujärjestelmäosaaminen ja tuntemus, jonka avulla voidaan ohjata asiakas hänelle tarpeelliseen palveluun oikea-aikaisesti.

Heillä on oikeus työskennellä moniammatillisessa yhteistyössä, osallistua varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen ja tukea lapsen sekä perheen sosiaalista hyvinvointia (Talentia, i.a.). Sosionomien vastuut ulottuvat lapsen arjen hyvinvoinnin varmistamisesta monenlaisiin tuki- ja neuvontatehtäviin perheiden kanssa. Heidän tulee tunnistaa lapsen tai perheen tuen tarpeet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestää tarvittavat tukitoimet lasten etua mieltien ensisijaisesti.

7 VARHAISKASVATUKSESSA TAPAHTUVA YHTEISTYÖ

Opetushallituksen (i.a.-c) mukaan varhaiskasvatuksen peruskäsitys liittyy ryhmätyötaitoihin ja muiden kanssa toimimiseen erilaisissa ympäristöissä. Näitä asioita varhaiskasvatuksessa ohjaa yhdenvertaisuuden, osallisuuden sekä tasa-arvon sekä yhteisöllisyyden periaatteet. Yhteistyö eri sidosryhmien välillä, kuten vanhempien, varhaiskasvattajien, asiantuntijoiden ja yhteisön jäsenten, on ratkaisevan tärkeää varhaiskasvatuksen laadun, sekä sen vaikutusten maksimoimiseksi. Yhteistyössä korostuu tiedon jakaminen, avoin kommunikaatio ja yhteisten tavoitteiden asettaminen lapsen parhaaksi ja lapsen edun ensisijaisuuden takaaminen.

Varhaiskasvatuksessa yhteistyö lähtee ensisijaisesti vanhempien ja varhaiskasvattajien väliltä. Tämä parhaimmillaan muodostaa vankan perustan lapsen kasvulle ja oppimiselle. Varhaiskasvattajat tarvitsevat syvällistä ymmärrystä lapsen taustasta, perheen arvoista ja vanhempien toiveista, jotta he voivat tarjota lapselle parhaiten sopivaa tukea. Tämä vaatii avointa ja luottamuksellista vuorovaikutusta, jossa vanhemmat voivat ilmaista huolensa ja toiveensa lapsensa kasvatukseen liittyen. Opetushallituksen (i.a.-f) sivulla on mainittu, ettei tuen saanti vaadi minkäänlaista lääketieteellistä diagnoosia. Tuen ja kasvatuskäytäntöjen tarpeet arvioidaan sosiaalialan ammattilaisten ja huoltajien yhteistyön avulla. Kyseinen yhteistyö opettaa osallisia puolin ja toisin esimerkiksi kulttuurienkin osalta. Tähän liittyy myös keskeinen osa vanhempien osallisuuden tukemiseen liittyen.

Yhteistyö vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välillä vaatii vuorovaikutustaitoja sekä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta (Opetushallitus, i.a.-f). Koska huoltajien kanssa jaetaan lasten päivän aikana tapahtuneet kokemukset, onnistumiset ja epäonnistumiset, on ammattilaisten huomioitava lasten yksilölliset tarpeet, perheiden moninaisuus sekä huomioitava esimerkiksi vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Jos keskusteluissa on tarvetta käyttää tulkkia, hyödynnetään sitä molemminpuolisen sujuvan kommunikoinnin varmistamiseksi. Jokapäiväiset vuorovaikutustilanteet, esimerkiksi lapsen tuonti- tai hakutilanteet, huoltajat ja kasvattajat jakavat tekemiään huomioita lapsesta ja tämän kehityksestä, joka puolestaan luo pohjaa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiselle lapsen arjessa.

Huoltajilla täytyy olla halutessaan mahdollisuus suunnitella ja kehittää varhaiskasvatuksen toimintaa. Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen toteutuu usein yhdessä lasten ja työntekijöiden kanssa. Lisäksi toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä käytetään tieto- ja viestintätekniologiaa. Tämä toimii yhtenä työkaluna myös vuorovaikutuksen ylläpitämiseen ja

kehittämiseen. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja tukevat henkilöstön työtä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2023, s. 37–39). Yhteistyön merkitys varhaiskasvatuksessa korostaa sitä, että lapsen hyvinvointi ja oppiminen ovat yhteinen vastuu, johon kaikkien sidosryhmien tulee sitoutua. Avoin ja rakentava yhteistyö luo pohjan lapsen terveelle kehitykselle ja menestykselle tulevaisuudessa.

8 LAADULLINEN OPINNÄYTETYÖ

Laadullisen opinnäytetyön valinta perustui tarpeeseen saada syvällistä ja merkityksellistä tietoa tutkimusaiheesta, joka käsitteli yksilöiden kokemuksia ja näkemyksiä. Laadullinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa monimutkaisten ja subjektiivisten ilmiöiden tutkimisen joustavasti, ja se soveltuu hyvin opinnäytetyöhön, jossa tavoitteena ei ole kvantitatiivinen yleistettävyyden vaan ilmiön moninainen ymmärrys (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Laadullisen tutkimuksen keskeinen periaate on tutkia ilmiötä kontekstissaan ja ottaa huomioon tutkittavien henkilöiden omat kokemukset ja näkemykset. Tämä sopi tutkimuksemme tavoitteeseen, joka oli tiedon kerääminen osallistujien subjektiivisista kokemuksista ja äänen antaminen heidän henkilökohtaisille käsityksilleen. Kuten Eskola ja Suoranta (2008) toteavat, laadullinen tutkimus on erityisen hyödyllinen tilanteissa, joissa tutkitaan sosiaalisia prosesseja tai vuorovaikutusta, koska se mahdollistaa syvällisemmän analyysin ja ilmiön tarkastelun osallistujien näkökulmasta.

Lisäksi laadullisen tutkimuksen avulla saimme vapauden tehdä tutkimusta prosessiluonteisesti, mikä tarkoittaa, että tutkimuksen suuntaa ja menetelmiä voitiin tarvittaessa muokata tutkimuksen edetessä. Tämä oli hyödyllistä tutkimuksemme kannalta, sillä aihe oli monimutkainen ja vaati joustavaa lähestymistapaa. Eskolan ja Suorannan (2008) mukaan laadullinen tutkimus mahdollistaa aineiston keräämisen ja analyysin, jotka auttavat ymmärtämään yksilöiden kokemusten moninaisuutta ilman, että tarvitaan tarkkoja hypoteeseja tai ennalta määrättyjä mittareita.

Tutkimuskysymyksemme käsitteli ammattilaisten kokemuksia ja käsityksiä aiheesta, jonka ymmärtäminen vaati syvällistä perehtymistä heidän näkökulmiinsa. Laadullinen tutkimus oli tässä tapauksessa ideaali menetelmä, koska tutkimuskysymykset liittyivät ihmisten kokemuksiin, asenteisiin ja merkityksiin, joita ei voida täysin kvantifioida tai käsitellä numeerisella analyysillä. Tutkimusmenetelmä tarjosi keinoja ymmärtää, miten tutkimusaihe näyttyi tutkittavien näkökulmasta, ja mahdollisti samalla näiden kokemusten moniulotteisen analyysin (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Laadullinen lähestymistapa tuki tutkimuskysymyksiämme erityisesti siksi, että sen avulla pyrimme saamaan esiin monimuotoisia vastauksia, jotka kvantitatiivisessa tutkimuksessa saattaisivat jäädä huomaamatta. Laadullisen tutkimuksen avulla pyrimme syventymään esimerkiksi siihen, miten erilaiset taustatekijät vaikuttavat tutkittavien kokemuksiin ja miten yksilöt tulkitsevat tutkimusaiheitamme. Aineistonkeruumenetelmämme tuki tutkimuskysymyksiämme tarjoamalla mahdollisuuden avoimeen tiedonkeruuseen ja osallistujien ainutlaatuisten näkökulmien esille tuomiseen (Eskola & Suoranta, 2008).

Laadullisen tutkimuksen toteutus alkoi tutkimusongelman määrittelyllä ja taustakirjallisuuden tarkastelulla, mikä antoi viitekehyksen tutkimukselle. Tässä vaiheessa perehdyimme erityisesti laadullisen tutkimuksen metodologisiin suuntauksiin ja menetelmiin, kuten teemahaastatteluihin ja aineiston analyysimenetelmiin. Eskola ja Suoranta (2008) korostavat, että laadullinen tutkimusprosessi ei ole ennalta määritelty, vaan se kehittyy aineiston keräämisen ja analyysin myötä. Tämän pohjalta myös oma tutkimusprosessimme oli joustava ja muokkautuva.

Aineiston analyysissä käytimme teemoittelua, joka on laadullisen tutkimuksen yleisimpiä menetelmiä. Tämä mahdollisti aineiston systemaattisen tarkastelun ja auttoi meitä löytämään keskeisiä teemoja ja merkityksiä tutkittavien kokemuksista. Sisällönanalyysi oli hyvä valinta erityisesti siksi, että se tarjoaa selkeän rakenteen aineiston jäsentelyyn ja johtopäätösten tekemiseen, mutta jättää samalla tilaa aineiston monitasoiselle tulkinnalle (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Laadullinen tutkimusmenetelmä oli merkittävä valinta opinnäytetyöllemme, sillä se tuki tutkimuskysymyksiämme syvällisen ymmärryksen tavoittelussa ja mahdollisti yksilöllisten kokemusten huomioimisen. Koko tutkimusprosessi – tutkimuskysymysten määrittelystä aineiston keräämiseen ja analysointiin – tuki tavoitettamme tuottaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä osallistujien näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen joustava ja tutkittavia osallistava lähestymistapa oli tutkimuksen onnistumisen kannalta olennainen. Kuten Eskola ja Suoranta (2008) sekä Tuomi ja Sarajärvi (2018) esittävät, laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden analysoida ilmiöitä syvällisesti ja huomioida tutkimuksen inhimilliset, subjektiiviset näkökulmat, joita emme olisi voineet tavoittaa määrällisen tutkimuksen avulla.

9 TUTKIMUSPROSESSIN LÄPIKÄYNTI

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselylomaketta, joka laadittiin Webropol-sovelluksella yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Kyselylomake välitettiin vastaajille yhteistyötahon kautta, joka jakoi sen Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille, ja vastaajat saivat vastata siihen anonyymeinä. Kyselyssä ei kysytty vastaajien ikää, varhaiskasvatusyksikköä tai muita tunnistettavia piirteitä, mikä suojasi vastaajien yksityisyyttä ja auttoi keräämään rehellisiä ja avoimia vastauksia. Päädyimme kyselylomakkeeseen aineistonkeruumenetelmänä, sillä se mahdollisti laajan vastaajajoukon tavoittamisen ja sitä kautta kattavamman näkemyspohjan luomisen. Kysely tarjosi vastaajille mahdollisuuden kertoa ajatuksistaan ja kokemuksistaan vapaasti ja anonyymisti, mikä saattoi lisätä vastausten rehellisyyttä ja avoimuutta. Vaikka harkitsimme myös haastatteluita, kysely tuntui tässä tapauksessa paremmalta vaihtoehdolta, sillä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on kiireiset aikataulut, eikä henkilökohtaisia haastatteluja olisi ollut helppoa järjestää laajassa mittakaavassa. Kyselylomakkeen käyttö mahdollisti aineiston keräämisen joustavasti ja sopivasti ammattilaisten aikataulujen mukaan. Lisäksi kyselylomake tarjosi tarvittavaa syvyyttä vastauksissa ja mahdollisti samalla laajemman otannon, joka auttoi hahmottamaan varhaiskasvatuskentän yleisiä näkemyksiä aiheesta.

Kyselylomake aktivoitiin vastaajille 20.5.2024, ja alun perin kyselyn oli tarkoitus olla avoinna kahden viikon ajan. Ensimmäisen kahden viikon aikana vastauksia tuli kuitenkin odotettua vähemmän, joten päätimme yhteistyötahon kanssa jatkaa vastausaikaa. Pidentämistä toistettiin kerran, ja lopulta kysely oli auki viiden viikon ajan, päättyen 23.6.2024. Tämä pidennys antoi kiireisille varhaiskasvatuksen ammattilaisille riittävästi aikaa vastata kyselyyn joustavasti heidän vaihteleviin aikatauluihinsa sopien, mikä varmisti kattavamman aineiston. Yhteyshenkilö tiedotti varhaiskasvatuksen intrassa sekä kyselyn alkamisesta että vastausajan pidentymisestä, mikä helpotti osallistumista. Kyselyyn vastaaminen vei vastaajilta keskimäärin kymmenen minuuttia, ja lomakkeen sisältö pohjautui tutkimuskysymyksiin, joita muokattiin yhteistyötahon asiantuntijuuden perusteella. Lopullinen vastaajamäärä oli kyselyajan päätyttyä 13.

Aiheeksi opinnäytetyöhömmme valikoitui "erilaisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen sekä syrjinnän ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa" henkilökohtaisen kiinnostuksemme ja kokemustemme pohjalta. Molemmat meistä on työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa ja

opiskelevat sosionomitutkinnon varhaiskasvatuskokonaisuutta, minkä vuoksi aihe tuntui erityisen ajankohtaiselta ja yhteiskunnallisesti merkittävältä. Varhaiskasvatuksessa monikulttuurisuus ja erilaiset taustat näkyivät yhä selvemmin, ja työelämän kautta olimme nähneet, miten tärkeää on tukea asenteita ja toimintatapoja, jotka edistävät lasten moninaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Koemme varhaiskasvatuksen tärkeänä vaiheena syrjinnän ehkäisyssä, koska pienillä lapsilla ennakkoluulot eivät ole vielä vahvasti juurtuneita ja asenteiden muokkaaminen on helpompaa varhaisessa iässä. Tämän kautta halusimme myös korostaa varhaiskasvattajien roolia turvallisen ja yhteisöllisen oppimisympäristön rakentajina.

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, joka soveltui erityisen hyvin varhaiskasvattajien kokemusten ja näkemysten ymmärtämiseen. Laadullisen aineiston kautta emme tavoitelleet määrällistä dataa, vaan keskityimme subjektiivisiin kokemuksiin ja asenteisiin, jotka toivat syvyyttä ilmiöiden tarkasteluun ja mahdollistivat esimerkiksi ennakkoluulojen syntyminen ja asenteiden kehittymisen analysoinnin. Laadullinen aineisto toi tutkimukseen syvyyttä, sillä se mahdollisti tarkastelun ilmiöistä, kuten asenteiden kehittymisestä ja ennakkoluulojen syntymisestä.

Analyysimenetelmänä käytimme teemoittelua, jonka avulla aineistosta voitiin nostaa esiin keskeiset aihepiirit ja yhtäläisyydet. Tämä menetelmä auttoi vertailemaan, miten erilaisuus ja yhdenvertaisuus näkyivät vastaajien kokemuksissa sekä löytämään yhteisiä piirteitä ja trendejä, kuten konkreettisia keinoja syrjinnän ehkäisemiseksi. Näin muodostui kokonaiskuva siitä, kuinka varhaiskasvattajat näkevät ja toteuttavat yhdenvertaisuuden edistämistä työssään.

Eettisyys oli tutkimuksen keskiössä, koska aihe liittyy lasten hyvinvointiin ja varhaiskasvatussyhteisön asenteisiin ja toimintatapoihin. Tutkimuksessa varmistettiin, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset saivat vastata kyselyyn täysin luottamuksellisesti ja anonymisti, ja heidän kokemuksiaan käsiteltiin yksityisyyttä kunnioittaen. Eettisyys oli merkittävä osa tutkimusta myös siten, että tutkimuksen avulla tuotiin esiin haasteita ja kehityskohteita, joilla voisi olla vaikutusta lasten ja heidän perheidensä arkeen. Eettisyyden varmistamiseksi tutkimuksessa kiinnitimme erityistä huomiota puolueettomuuteen sekä anonymisyyteen. Tämä tarkoittaa sitä, että analyysit ja tutkimuskysymykset laadimme ilman ennako-oletuksia, mahdollisimman neutraalisti. Tämä antoi vastaajille mahdollisesti turvallisuuden tunteen ja mahdollisuuden ilmaista kokemuksiaan ja näkemyksiään avoimesti. Vastaajien yksityisyyttä kunnioitimme myös aineiston käsittelyvaiheessa siten, että kaikki vastaukset

analysoitiin tavalla, joka esti yksittäisten henkilöiden tunnistamisen. Eettisyyden korostaminen varmisti, että tutkimustulokset olisivat luotettavia, jota pystyisi hyödyntämään positiivisten muutosten edistämiseksi varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen yhteistyötahona toimi Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus, ja yhteistyössä aluejohtaja Johanna Vierin kanssa totesimme, että tutkimus oli ajankohtainen ja tarpeellinen varhaiskasvatuksen kentällä. Vierin asiantuntemus toi mukanaan arvokasta ymmärrystä paikallisista käytännöistä ja varhaiskasvatusyksiköiden kohtaamista haasteista. Yhteistyötahon avulla pääsimme muotoilemaan kyselylomakkeen sisällön siten, että kysymykset olivat mahdollisimman osuvia ja relevantteja varhaiskasvatuksen ammattilaisten arjessa. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea yhdenvertaista toimintakulttuuria, jossa lasten erilaiset taustat huomioidaan, ja yhteistyö mahdollisti tutkimuksen kohderyhmän tavoittamisen sekä kysymysten laatimisen vastaajien kokemuksiin ja käytäntöjä parhaiten kuvaavalla tavalla.

10 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä osiossa tarkastelemme kyselytutkimuksen tuloksia, eli laatimamme kyselylomakkeen osallistuneiden vastauksia. Tulosten tarkastelu perustuu kyselytutkimukseen, jossa ammattilaisia varhaiskasvatuksen kentältä on vastannut laatimaamme kyselyyn. Kyselyssä pyrimme selvittämään, miten yhdenvertaisuutta sekä erilaisia etnisistä taustoista tulevia lapsia ja perheitä huomioidaan varhaiskasvatuksessa. Kysely toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen kaupungin kanssa, ja kysely lähetettiin vastattavaksi kaikille Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusyksilöille ja niiden työntekijöille. Kyselyyn vastanneet työskentelivät eri ikäisten ryhmissä ja olivat työnimikkeeltään lastenhoitajia tai varhaiskasvatuksen opettajia. Kyselymme ei vastannut yhtäkään työntekijää, joka työskentelisi työnimikkeellä varhaiskasvatuksen sosionomi. Tarkastelemme vastauksia kunkin kysymyksen osalta ja nostamme esille keskeiset havaintomme. Vastanneiden prosentuaalinen osuus oli kyselylomakkeessa hyvin pieni, sillä 477 henkilöä oli avannut linkin kautta laatimamme kyselyn, mutta vastanneita oli lopulta vain 13 henkilöä. Kyselyyn vastaamisen kuitenkin aloitti 21 henkilöä.

Suurin osa vastanneista oli varhaiskasvatuksen opettajia (69,2 %), ja loput olivat lastenhoitajia (30,8 %). Vastaajien työkokemus vaihteli, mikä tukee teoriaa siitä, että monimuotoisuuden huomioiminen edellyttää sekä kokeneiden että alalle tulleiden sitoutumista ja koulutusta (Opetushallitus, i.a.-e). Myös vähemmän kokeneiden tukeminen monikulttuurisuustyössä on toki tärkeää.

Kyselyssä selvisi, että useimmissa ryhmissä on lapsia, jotka edustavat 2–4 eri uskontoa ja 1–3 eri kieltä. Vain yhdessä ryhmässä puhuttiin yli kymmentä kieltä. Tämä moninaisuus on linjassa Opetushallituksen (2018) varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa, joissa korostetaan kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden huomioimista osana varhaiskasvatuksen toimintaa. Eri kulttuuritaustojen ja kielten huomioiminen vaatii konkreettisia käytännön toimia, kuten tukiviittomien käyttöä ja tulkkipalveluiden hyödyntämistä, mikä kävi ilmi myös kyselyn vastauksista.

Kyselyn vastausten mukaan varhaiskasvattajat käyttivät monenlaisia vuorovaikutuskeinoja edistääkseen avointa kommunikaatiota lasten ja heidän perheidensä kanssa, esimerkiksi kuvia, kääntäjiä, selkokieltä ja tulkkeja. Monikulttuuriset vanhempainillat ja viikkotiedotteet osoittautuivat hyödyllisiksi välineiksi huoltajien osallisuuden tukemisessa. Tämä avoin ja

monimuotoinen viestintätyyli vahvistaa perheiden ja kasvattajien välistä luottamusta ja vähentää syrjinnän riskiä (Opetushallitus, i.a.-c).

Osa vastaajista koki, ettei koulutukseen ollut erityistä tarvetta tai koulutukseen osallistuminen oli vähäistä. Opetushallituksen (2023) mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaisille tulisi tarjota jatkuvaa täydennyskoulutusta, erityisesti monikulttuurisuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyen, sillä tämä lisää kykyä kohdata kulttuurisesti moninaisia lapsiryhmiä.

Suurin osa kyselyyn vastanneista ei ollut havainnut merkittäviä ristiriitoja lasten välillä kulttuurierojen vuoksi, mutta joitakin haasteita, kuten kielimuureja ja erilaisia käsityksiä henkilökohtaisesta tilasta, tuli esiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) korostetaan, että monikulttuurisuuteen liittyvät mahdolliset haasteet voidaan lieventää vahvistamalla yhteisöllisyyttä ja avoimuutta sekä tukemalla lapsen kykyä nähdä erilaisuus luonnollisena osana arkea. Tietoisuus kulttuurieroista ja avoin keskustelu auttavat lapsia ja kasvattajia ymmärtämään, että jokainen lapsi tuo ryhmään omat erityispiirteensä.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Analysoidessamme kyselytutkimuksen tuloksia huomasimme varhaiskasvatuksen ammattilaisten käyttävän monipuolisia keinoja edistääkseen monimuotoisuutta, yhdenvertaisuutta ja inklusiivisuutta päiväkodeissa. Kyselyyn vastasi vain pieni osa (2,7 %) kohderyhmän työntekijöistä, sillä kyselyn avasi 477 henkilöä, mutta lopullisia vastauksia saatiin vain 13. Analysoimme mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaiset käyttävät monipuolisia keinoja monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja inklusiivisuuden tukemiseksi päiväkodeissa. Vaikka vastausprosentti oli alhainen, vastaukset tarjoavat arvokasta tietoa näistä teemoista.

Vaikka osa vastaajista koki, ettei ole tarvetta erityiselle tuelle syrjinnän ja ennakkoluulojen tunnistamisessa, osa kaipasi lisää koulutusta. Tämä huomio tukee ajatustamme siitä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee saada riittävästi tukea ja koulutusta syrjinnän tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Tämä on olennaista, jotta voidaan varmistaa, että syrjintään puututaan matalalla kynnyksellä ja sen eri muodot pyritään huomioimaan välittömästi.

Kyselyssä mainittiin joitakin haasteita, kuten kielimuurit ja erilaiset käsitykset henkilökohtaisesta tilasta, jotka voivat johtaa lapsiryhmissä ristiriitoihin. Nämä haasteet osoittavat, että vaikka monimuotoisuus ja kulttuurierot huomioidaan, on edelleen tarvetta kehittää toimintatapoja, jotka tukevat tehokkaampaa syrjinnän ehkäisyä. Tämä korostaa opinnäytetyömme merkitystä, sillä työssämme pyritään tuomaan esiin keinoja, joilla näihin haasteisiin voidaan vastata entistä paremmin.

Tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen työntekijät käyttävät monia konkreettisia keinoja, kuten kuvien ja tukiviittomien käyttöä, monikulttuuristen juhlien järjestämistä ja pienryhmätyöskentelyä. Nämä käytännöt ovat erittäin tärkeitä, sillä ne auttavat lapsia oppimaan eri kulttuureista ja vähentävät ennakkoluuloja (Opetushallitus, 2018). Inklusiivinen ympäristö ei synny itsestään, vaan se vaatii systemaattisia toimia ja varhaiskasvattajien sitoutumista kulttuurisen ja etnisen monimuotoisuuden tukemiseen.

Kyselytutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset pyrkivät monin eri tavoin edistämään monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta päiväkodeissa. Erilaiset vuorovaikutuskeinot, kulttuuritaustojen huomioiminen ja lasten yksilöllinen kohtaaminen ovat keskeisiä elementtejä. Vaikka koulutusta syrjinnän tunnistamiseen ja ennakkoluuloihin puuttumiseen on tarjolla, voisi silti monikulttuurisuuskoulutukselle ja käytännön tukitoimille olla kysyntää. Koska osa vastaajista koki, ettei tälle ole erityistä tarvetta tai koulutukseen

osallistuminen on yleisesti vähäistä, herää kysymys työnantajan velvollisuudesta järjestää koulutusta ja tukea työntekijöitä.

Kyselytutkimuksen tulokset ja opinnäytetyön aihe liittyvät läheisesti toisiinsa, ja niiden välinen yhteys on mielestämme selkeä. Kyselyssä esille nousseet teemat tukevat opinnäytetyön tavoitetta ymmärtää syrjinnän ehkäisyä ja siihen puuttumista varhaiskasvatuksessa. Vastauksen perusteella uskomme, että osallisuuden edistäminen ja avoin viestintä auttavat luomaan yhteisöllistä ilmapiiriä, jossa jokainen lapsi ja perhe tuntee itsensä arvostetuksi ja osaksi ryhmää. Tämä tukee syrjimättömyyden kulttuurin rakentamista varhaiskasvatuksessa ja ennaltaehkäisee ennakkoluulojen syntymistä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kyselytutkimuksen tulokset tukevat opinnäytetyömme tavoitteita ja korostavat varhaiskasvatuksen ammattilaisten roolia syrjinnän ehkäisyssä ja monimuotoisuuden edistämisessä. Molemmissa korostetaan johdonmukaisten toimintatapojen ja yhteistyön merkitystä turvallisen ja inklusiivisen oppimisympäristön luomisessa. Tämä auttaa myös purkamaan mahdollisia ennakkoluuloja ja vahvistamaan lasten empatiakykyä, mikä tukee lapsen sosiaalisten taitojen ja identiteetin kehitystä. Tämä havainto on linjassa opinnäytetyömme tavoitteen ja näkemyksemme kanssa, jossa korostetaan syrjinnän ehkäisyn tärkeyttä varhaiskasvatuksessa.

Huomioimalla kulttuuritaustat varmistetaan, että lapset kokevat olonsa tervetulleiksi ja hyväksytyiksi, mikä on keskeistä syrjinnän ehkäisyssä. Syrjinnän ehkäiseminen ja inklusiivisen ympäristön luominen vaatii johdonmukaisia ja konkreettisia toimenpiteitä. Myös osallisuuden edistäminen ja avoin viestintä auttavat luomaan yhteisöllistä ilmapiiriä, jossa jokainen lapsi ja perhe tuntee itsensä arvostetuksi ja osaksi ryhmää. Tämä tukee syrjimättömyyden kulttuurin rakentamista varhaiskasvatuksessa ja ennaltaehkäisee ennakkoluulojen syntymistä.

12 POHDINTA

12.1 Opinnäytetyön prosessi

Tässä osiossa pohdimme kokonaisvaltaisesti opinnäytetyön prosessia, sen haasteita, puutteita ja onnistumisia sekä omaa ammatillisuuttamme ja oppimisen prosessia. Pohdimme, mitä olisi voinut tehdä toisin ja mitkä asiat onnistuivat opinnäytetyössämme suunnitellusti. Käsittelemme myös sosionomin kompetensseja sekä sitä, miten ne toteutuivat työssämme.

Opinnäytetyö oli prosessina pitkä ja sisälsi erilaisia vaiheita eikä ollut prosessina täysin mutkaton. Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle osallistumalla ensimmäisiin seminaareihin sekä pohdimalla työn aihetta. Varhaiskasvatuksen sosionomin opinnot suorittaneina työmme aihe suuntautui varhaiskasvatukseen. Työn alkumetreillä aiheemme vaihtui ja teimme opinnäytetyösuunnitelman kokonaan uudestaan uuden keksimämme aiheen pohjalta. Työmme aihe valikoitui sen ajankohtaisuuden ja mielenkiintoisuuden vuoksi sekä siksi, että siitä oli tehty aiempia mielenkiintoisia tutkimuksia.

Prosessi eteni pala palalta suunnitelman tekemisellä, aiheeseen perehtymisellä sekä kirjallisuuteen ja lähteisiin syventymisellä. Työmme suunnitelman teimme tarkasti ja etsimme jo suunnitelmaamme varten laadukkaita ja monipuolisia lähteitä, kuten kirjoja, artikkeleita ja aiempia tutkimuksia. Työmme lähteinä olemme käyttäneet myös kansainvälisiä lähteitä, kuten artikkeleita ja kirjoja, jotka liittyvät aiheeseemme.

Suunnitelman esittelimme seuraavassa seminaarissa ja siitä saatujen kommenttien perusteella lähdimme muokkaamaan, kehittämään ja työstämään opinnäytetyötämme. Aloitimme teorian kirjoittamisella sekä lähteiden läpikäymisellä ja pohdimme, mitä lähteitä haluamme työssämme käyttää. Pohdimme ja kirjoitimme teoriaa ja työn rakennetta. Samalla suunnitelimme aineistonkeruuta. Päädyimme keräämään aineistoa kyselylomakkeen avulla ja täten suorittamaan laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen.

Aineistonkeruumenetelmän selvityksessä otimme yhteyttä tulevaan yhteistyötahoon eli Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukseen ja tarkemmin yhteyshenkilö Johanna Vieriin. Tiedustelimme, olisiko Seinäjoen kaupungilla tarvetta tai kiinnostusta osallistua tutkimukseemme ja työmme aiheelle näytettiin nopeasti vihreää valoa. Sovimme yhdessä yhteistyötahon kanssa palaverin, jossa kävimme läpi aihettamme, kyselylomaketta ja aikataulua tutkimukselle. Palaverin jälkeen kokosimme kyselylomakkeen kysymykset, jotka lähetimme yhteistyötaholle

kommentoitavaksi. Yhteistyötahon antamien kommenttien ja kehitysehdotusten jälkeen muokkasimme kyselylomaketta ennen sen lopullista aktivoimista vastaajille eli Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille.

Kyselyn ollessa aktiivisena viiden viikon ajan kirjoitimme työn teoriaa ja rakensimme työn runkoa. Kokosimme lähdeaineistoa sekä teoriasisältöä sekä pohdimme, mitä asioita haluamme käsitellä teoriaosuusissamme. Tutkimuskysymysten avulla rakensimme teorian rungon ja sisällön sekä avaintekijät, joita halusimme työssämme käsitellä. Pääteemoina työssämme nousikin esille varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuus, ammattilaisten kokemukset, näkemykset ja keinot sekä kansainvälisyys ja monikulttuurisuus. Nämä teemat tulivat esiin lähestulkoon jokaisessa teoriaosuudessa enemmän tai vähemmän.

Lopullinen aineistomme jäi hyvin ohueksi ja vaikutti täten työmme laatuun, johtopäätöksien tekemiseen sekä teorian ja tutkimuksen peilaamiseen toisiinsa. Toisaalta tämä antoi osviittaa myös jatkotutkimuksen sekä -työskentelyn tarpeesta aiheen tiimoilla. Miksi vastaajien määrä jäi alhaiseksi? Jopa 477 varhaiskasvatuksen ammattilaisista avasi kyselyn, mutta vain 13 vastasi loppuun asti. Tämä voi johtua useista tekijöistä, kuten työkiireistä, sijaisista, kyselyn ajankohdasta tai kyselyn mahdollisesti haastavasta aiheesta. Mahdollisesti myös kysymysten tulkinnassa saattoi olla eroja. Kyseiset tekijät saattoivat rajoittaa henkilöstön mahdollisuuksia vastata kyselyihin, erityisesti myös silloin, jos aihepiiriä ei koeta heti välttämättömäksi omassa työssään ja yksikössään. Koska vastausmäärä aineistossa jäi vähäiseksi, emme saavuttaneet haluamaamme ja tavoittelemaamme luotettavuutta tutkimuksen pohjalta. Jos vastausten tallennusmahdollisuus olisi ollut jokaisen kysymyksen kohdalla, olisi ollut mahdollisuus saada kesken jääneistä vastauksista enemmän aineistoa käytettäväksi joihinkin kysymyksiin.

12.2 Ammatillisuus, eettisyys ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen sosionomina opinnäytetyömme, joka käsittelee erilaisuuden ymmärtämistä ja syrjinnän ehkäisemistä, avaa mahdollisuuksiamme tarkastella ammatillisuutta, eettisyyttä ja oppimista merkityksellisellä ja käytännönläheisellä tavalla. Aiheen valinta perustui haluumme lisätä tietoa ja ymmärrystä varhaiskasvatuksen kentällä kohtaamistamme haasteista moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Erilaisuuden kunnioittaminen ja syrjinnän ennaltaehkäisy ovat erityisen tärkeitä lasten varhaisvuosina, sillä ne vaikuttavat suoraan lasten hyvinvointiin ja kehitykseen ja luovat perustan turvalliselle oppimisympäristölle.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisina tavoitteenamme on olla roolimalleja lapsille ja edistää heissä asenteita, jotka tukevat jokaisen lapsen tasavertaista kohtelua.

Ammatillisuuden näkökulmasta työmme asettaa meidät pohtimaan, miten varhaiskasvatuksen sosionomit voivat vaikuttaa varhaiskasvatuksen arjen käytänteisiin ja työyhteisön toimintatapoihin niin, että ne tukevat syrjimätöntä toimintakulttuuria. Ammatillisuus varhaiskasvatuksessa perustuu kykyyn kohdata erilaisuus ja tukea lapsen identiteettiä sekä osallisuutta riippumatta tämän taustasta tai ominaisuuksista. Työssämme ammatillisuus näkyy tavoitteena edistää toimintakäytäntöjä, joissa jokainen lapsi tulee kohdatuksi ja arvostetuksi omana itsenään. Sosionomeina olemme erityisesti sosiaalialan koulutuksen ja osaamisen kautta valmistautuneita näihin kohtaamisiin, mutta työskentely erilaisten lasten kanssa antaa meille jatkuvasti lisää syvyyttä ammatilliseen osaamiseen, etenkin käytännön saralla. Tämä edellyttää myös herkkyyttä tunnistaa tilanteita, joissa syrjintää saattaa esiintyä, sekä kykyä reagoida ja toimia oikein näissä tilanteissa.

Eettinen näkökulma opinnäytetyössämme painottuu siihen, kuinka tärkeää on edistää oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisina olemme sitoutuneet edistämään lasten etua ja toimimaan heidän hyvinvointinsa puolesta. Eettisesti katsottuna lasten yhdenvertaisuuden tukeminen tarkoittaa esimerkiksi heidän tarpeidensa ja yksilöllisten piirteidensä huomioimista sekä sellaisen ilmapiirin luomista, jossa erilaisuutta arvostetaan ja suojellaan. Eettinen vastuumme näkyy myös siinä, miten pyrimme puuttumaan syrjintään ja edistämään toimenpiteitä, jotka lisäävät ymmärrystä kulttuurisista ja yksilöllisistä eroista. Työssämme tämä eettinen sitoumus ilmenee muun muassa tiedon jakamisena ja uusien toimintamallien esiin nostamisella, jotta varhaiskasvatusyhteisö voisi tarjota jokaiselle lapselle turvallisen ja hyväksyvän ympäristön.

Opinnäytetyö on oppimisprosessi, jossa syvensimme omaa ammatillista tietoamme ja valmiuksiamme toimia syrjintää vastaan. Sosionomin näkökulmasta oppiminen ei kuitenkaan rajoitu pelkästään tiedon kartuttamiseen, vaan se laajenee käytännön tilanteisiin, joissa kohtaamme monimuotoisuuden haasteita ja opimme niistä. Tutkimalla erilaisuuden huomioimista ja syrjinnän ehkäisyä syvällisemmin, voisimme kehittää taitojamme tunnistaa syrjintätilanteita ja löytää tehokkaita, yksilöllisiä tapoja tukea lapsia ja perheitä. Varhaiskasvatuksen kenttä on jatkuvasti muuttuva, ja meidän tulee olla valmiita sopeutumaan ja kehittämään uusia toimintatapoja, joita olisi hyvä nostaa esiin käytännön kautta. Tämän takia opinnäytetyö oppimisprosessina on ollut haastava, mutta samalla mielenkiintoinen. Näin opinnäytetyö on paitsi osa omaa ammatillista kasvuamme, myös keino, jonka avulla voimme vaikuttaa varhaiskasvatuksen kentän

kehitykseen ja tarjota työkaluja, joilla varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat rakentaa turvallisempaa ja tasavertaisempaa ympäristöä jokaiselle lapselle.

12.3 Sosionomin kompetenssit

Sosionomin ammatillisiin kompetensseihin kuuluvat muun muassa eettinen osaaminen, sosiaalialan asiakastyön osaaminen sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK), 2023). Asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen huomioiminen ja tarkastelu on yksi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista. Kun kartoitetaan asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanne, voidaan siitä huomata jotakin sellaista, mitä ei tulisi huomattua, jos keskitytään vain tiettyyn elämän osa-alueeseen. Tällöin pystytään myös tarjoamaan tarpeellisia palveluita jokaiselle asiakkaalle oikea-aikaisesti sekä osallistamaan asiakas oman palvelutarpeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Olemme koonneet yhteen sosionomin yleiset kompetenssit ja verranneet niiden toteutumista opinnäytetyössämme (taulukko 1.).

Talentian (i.a.) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisiä tehtäväalueita ja erityisosaamista onkin muun muassa edistää lapsen edun mukaista toimintaa vahvistamalla samalla lapsiryhmän yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja turvallisuutta. Yhteiskunnallinen osaaminen korostuu varhaiskasvatuksen sosionomin työssä, sillä sosionomi osaa ammatillisesti tunnistaa ja tuoda esille lasten sekä perheiden hyvinvointia uhkaavia epäkohtia. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on kykyä tunnistaa perheiden ja lasten hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä arvioida näitä. Tämä lisää ja vahvistaa myös lapsiryhmän kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on kykyä ja taitoa tunnistaa sekä arvioida lasten kulttuuriin ja yhteisöön liittyviä ominaispiirteitä sekä soveltaa näitä piirteitä omassa toiminnassaan ja työssään. Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi osaa hyödyntää perhetyön, lastensuojelun sekä muiden lapsiperheiden sosiaalipalveluiden osaamista osana varhaiskasvatusta.

Taulukko 1. Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomin ammatilliset kompetenssit.

SOSIONOMIN AMMATILLISET KOMPETENSSIT (SeAMK)		
Kompetenssi	Kompetenssin tarkoitus	Kompetenssin toteutuminen opinnäytetyössä
Sosiaalialan eettinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - sosionomi osaa toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti - ymmärtää oman ihmiskäsityksen sekä arvomaailman merkityksen työssä sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa 	<ul style="list-style-type: none"> - Eettisten kysymysten huomioiminen, anonyyminen kyselylomake - Opinnäytetyön tekijöiden omat kokemukset ja ymmärrys varhaiskasvatuksessa tehtävästä työstä sekä laaja ymmärrys varhaiskasvatuksen työkentästä
Asiakastyön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - ammatillisen vuorovaikutus- sekä yhteistyösuhteen luominen asiakkaaseen ja oikea-aikaisten palvelutarpeiden arvioiminen - kykyä suunnitella, toteuttaa sekä arvioida asiakkaan palveluprosessi (mm. palvelutarpeen arviointi) 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakasryhmän tunteminen hyvin - Kyselylomake yhteistyötaholle ja yhteistyötahon kanssa yhteydenpito
Palvelujärjestelmäosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja jäsentää sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä paikallisia ja globaaleja haasteita sekä niiden vaikutuksia - juridisen säädöspohjan tunteminen ja keskeisen lainsäädännön soveltaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelujärjestelmän tunteminen ja asiakkaan ohjaaminen oikeiden palveluiden piiriin oikea-aikaisesti

	<ul style="list-style-type: none"> - tuntee kasvat- ja koulutuspalveluiden järjestämisen ja tuottamisen 	
Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - kyky analysoida ja tunnistaa muun muassa huono-osaisuutta, epätasa-arvoa sekä kykenee ammatilliseen kriittiseen reflektioon (kykyä tarkastella ja kohdata asioita kriittisesti) 	<ul style="list-style-type: none"> - Työntekijöiden osallistaminen tutkimukseen kyselylomakkeen avulla - Tutkittu ja pohdittu syrjinnän vaikutuksia kokonaisvaltaiseen elämäntilanteeseen
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja painottaa kehittämistyön merkitystä innovatiivisessa ongelmanratkaisussa ja verkostotyössä sosiaalialalla - kyky soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä 	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen - Opintojaksojen materiaalien ja tiedon hyödyntäminen tutkimisellisessä opinnäytetyössä
Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - taitoa olla osana monialaista tiimiä sekä työyhteisöä ja kansainvälistä ympäristöä - kykyä edistää niin omaa kuin työyhteisön hyvinvointia - työn laadun, tulosten ja vaikutusten tarkastelu ja arviointi 	<ul style="list-style-type: none"> - Tutkimuksen merkitys työyhteisön sekä johtamistyön kehittämisessä - Oman työskentelyn aikataulutus ja organisoiminen

Sosionomin kompetenssit jakautuvat kuuteen osa-alueeseen, jotka luovat laajan ja moninaisen kokonaisuuden sosionomin osaamiselle. Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK, 2024) opinto-oppaan mukaan sosionomin kompetenssit koostuvat yksilöiden tietojen, taitojen sekä asenteiden yhdistelmästä ja ne kuvaavat yksilöiden suorituspotentiaalia sekä pätevyyttä ja taitoa suoritua ammatillisista työtehtävistä. Sosionomin kompetenssit ohjaavat opiskelijaa läpi opintojen sekä auttavat tutkinnon kokonaislaajuudessa hahmottamisessa ja osaamisen tunnistamisessa.

Taulukossa (taulukko 1.) on eritelty sosionomin kompetenssit sekä kerrottu, mitä ne tarkoittavat käytännössä ja lisäksi pohdittu, miten kompetenssit ovat toteutuneet työssämme. Olemme pohtineet jokaisen kompetenssin kohdalla, miten ne ovat toteutuneet työssämme sekä mitä olisi voinut kompetenssin kohdalla tehdä toisin ja miten työtä voisi kehittää jatkossa. Työssämme korostuivat sosionomin kompetenssit jokaiselta osa-alueelta ja pyrimme painottamaan sekä peilaamaan omaa tekemistämme ja työmme prosessia sekä sen lopputulosta sosionomin kompetensseihin.

Sosionomin eettiset kompetenssit toteutuivat työssämme, sillä noudatimme sosiaalialan arvoja sekä ammattieettisiä periaatteita, toimimme niiden mukaisesti sekä toteutimme työtämme näiden eettisten kompetenssien mukaisesti. Työssämme pyrimme edistämään eettisiä kompetensseja aiheemme kautta, jonka tavoitteena on edistää ja lisätä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Työssämme onnistuimme myös asettumaan yhteiskunnallisessa asemassa heikompien ja haavoittuvien ryhmien puolelle sekä tarkastelemaan aihetta kyseisen ryhmän näkökulmasta.

Asiakastyön osaamisen kompetenssi toteutui työssämme kyselylomakkeen suunnitteluna, toteutuksena ja tulosten analysoimisella sekä arvioinnilla. Pyrimme toimimaan kulttuurisensitiivisesti huomioiden moninaisuutta sekä kulttuurien välisiä eroja. Työssämme pyrimme vahvasti tuomaan esiin erilaisten kulttuurien keskinäisen vuoropuhelun sekä edistämään kentällä tapahtuvaa kansainvälisyystyötä.

Työssämme olemme jäsenelleet paikallisia ja globaaleja haasteita sekä tapahtumia ja pohtineet niiden vaikutuksia yksilöiden ja ryhmien elämään sekä sosiaalipalveluihin. Kokemuksiemme ansiosta meillä on jo hyvä ja vankka tuntemus varhaiskasvatuksen työkentästä, jolloin opinnäytetyökin oli opiskelijoina meille merkittävä ja laaja kokonaisuus työstettäväksi. Järjestelmän ja palvelurakenteen tuntemisen ansiosta olemme koonneet laaja-alaisesti tietoa varhaiskasvatuksen työkentästä, esiintyvistä haasteista sekä keinoista ja tavoista edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Prosessin aikana olemme reflektoineet omaa työskentelyämme sekä työskentelytapojen toteutusta ja saatuja tuloksia. Kriittinen reflektio on ollut iso osa etenkin kyselylomakettamme sekä siihen saatuihin vastauksiin, sillä aineistomäärä jäi työssämme hyvin pieneksi. Työssämme olemme analysoineet ja pohtineet syrjintää sekä sen eri muotoja ja vaikutuksia laaja-alaisesti. Syrjinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa olemme pyrkineet etsimään ja löytämään monipuolisesti erilaisia toimintatapoja ja keinoja.

Prosessin aikana olemme tuottaneet tutkimustyön, jossa olemme pyrkineet selvittämään ammattilaisten kokemusten kautta varhaiskasvatuksessa mahdollisesti esiintyvää syrjintää, keinoja sen ehkäisemiseksi sekä perheiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyön merkitystä aiheen parissa. Olemme tuottaneet ja arvioineet saamaamme tietoa eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti.

Prosessin työstäminen parityönä on vaatinut itsensä johtamisen taitoja sekä kykyä kuunnella, huomioida ja olla vuorovaikutuksessa työparin kanssa. Prosessi on vaatinut aikataulutusta sekä vahvoja organisointitaitoja sekä kykyä pysyä asetetussa aikataulussa. Yhdessä olemme arvioineet lopullisen työmme laatua, tuloksia sekä työmme vaikutuksia.

LÄHTEET

- Eskola, J., & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Finlex. (2018). Varhaiskasvatuslaki 540/2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Front, S-K. (2019). *Arjen rasismi varhaiskasvatuksessa: Varhaiskasvatuksen suomenopettajien näkemyksiä arjen rasismista päiväkodeissa* [pro gradu -työ, Helsingin yliopisto]. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/5cfd1c04-a991-4433-8f71-eca23e7570b9/content>
- Haapalahti, K., & Kuutschin, S. (2021). *Yhdenvertaisuuden edistäminen varhaiskasvatuksessa: Materiaalipaketti perheiden monimuotoisuudesta* [AMK-opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu]. Theseus.
[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/509902/Haapalahti Kaisla Kuutschin Sanni.pdf?sequence=2](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/509902/Haapalahti_Kaisla_Kuutschin_Sanni.pdf?sequence=2)
- Haaparanta, I., & Rekola, S. (2022). *Maahanmuuttajataustaisten lasten kaveritaitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa* [AMK-opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu].
[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786374/Haaparanta Inka Rekola Saara.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786374/Haaparanta_Inka_Rekola_Saara.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Heikka, J., & Kilpinen, P. (2018). Moniammatillinen yhteistyö ja pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti*, 7(3), 25–39.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Edita.
- Hujala, E., Fonsén, E., & Elo, J. (2019). Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa. *Kasvatus & Aika*, 13(1), 30–45.
- Jungar, E. (24.1.2024). Turvallinen koulu on vapaa häirinnästä ja rasismista – uudistettu yhdenvertaisuuslaki lisää koulujen vastuuta puuttua niihin. *Yhdenvertaisuusvaltuutettu*.
<https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/-/turvallinen-koulu-on-vapaa-hairinnasta-ja-rasismista-uudistettu-yhdenvertaisuuslaki-lisaa-koulujen-vastuuta-puuttua-niihin>
- Kaljunen, O. (2021). *Varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksiä yhdenvertaisuuden edistämisestä kulttuurisesti moninaisissa lapsiryhmissä* [kandidaatintutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/124986/KaljunenOona.pdf?sequence=2>
- Karila, K. (2012). *Laadukas varhaiskasvatus – lapsen hyvinvointia tukemassa*. Yhteiskuntapolitiikka, 77(1), 34–40.
- Karjalainen, S. (4.10.2019). Tarkoittaako erilaisuus myös eriarvoisuutta? Järjestöjen työntekijöiden havaintojen perusteella usein näin on. *Lastensuojelun keskusliitto*.

<https://www.lskl.fi/blog/tarkoittaako-erilaisuus-myos-eriarvoisuutta-jarjestojen-tyontekijoiden-havaintojen-perusteella-usein-nain-on/>

Korhonen, L. (26.11.2021). Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. *Duodecim Terveyskirjasto*.
<https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018>

Lindon, J. (2006). *Equality in early childhood: Linking theory and practice*. Hodder Arnold.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (2.10.2024). *Kasvatuskumppanuus päiväkodin kanssa*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/paivakoti-ikaisen-lapsen-kaverisuhteet/kasvatuskumppanuus-paivakodin-kanssa/>

OECD. (2017). *Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education*. https://www.oecd.org/en/publications/starting-strong-v_9789264276253-en.html. OECD Publishing.

Opetushallitus. (14.2.2024). *Oppimisympäristö varhaiskasvatuksessa*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisymparisto-varhaiskasvatuksessa>

Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*.

Opetushallitus. (31.5.2023). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Opetushallitus. (i.a.-a). *Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/monialainen-yhteistyo-varhaiskasvatuksessa>

Opetushallitus. (i.a.-b). *Syrjinnän ehkäiseminen ja turvallisuutta edistävät toimintamallit*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/syrjinnan-ehkaisuinen-ja-turvallisuutta-edistavat-toimintamallit>

Opetushallitus. (i.a.-c). *Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus*. <https://www.oph.fi/fi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus>

Opetushallitus. (i.a.-d). *Varhaiskasvatus*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>

Opetushallitus. (i.a.-e). *Erilaisuus ja suvaitsevaisuus: Monenlaista erilaisuutta*.
<https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/miina-ja-ville-opettajan-oppaita/miina-ville-ja-vintiot/kappalekohtaiset-18>

Opetushallitus. (i.a.-f). *Mitä lapsen tuki varhaiskasvatuksessa on?*
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>

Pietiläinen, M. (18.11.2022). Suomen lapset – vähenevä mutta moninaistuva joukko. *Tieto & Trendit*. [https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/suomen-lapset-vaheneva- /](https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/suomen-lapset-vaheneva-/)

- Ronkainen, P. (2021). *Maahanmuuttajaperheiden tasa-arvoinen kohtaaminen suomalaisessa varhaiskasvatuksessa: Toteutuuko tasa-arvoinen vuorovaikutus maahanmuuttajaperheitä kohtaan?* [AMK-opinnäytetyö, Lapin ammattikorkeakoulu]. Theseus.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202202112390>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SeAMK). (2024). *Sosionomi (AMK) päivätoteutus: Opinto-opas 2024–2025*. <https://opinto-opas.seamk.fi/21/fi/50/79>
- Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (20.6.2017). *Meirän vasu*.
<https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/04/Meiran-vasu-Seinajoen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.-a). *Kansainvälistämisen strategia varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/tiedotteet-ja-selosteet/kansainvalistamisen-strategia-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>
- Skolverket. (2018). *Läröplan för förskolan 2018*. Skolverket.
<https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>
- Suomen Akatemia, Reivinen, J., & Vähäkylä, L. (2013). *Ketä kiinnostaa?: Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Gaudeamus.
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK). (20.4.2023). *Sosionomi AMK-tutkinnon kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- Suomen tietotoimisto (STT). (18.6.2024). *Sofia Virta: Aikooko oikeusministeriö poistaa yhdenvertaisuuslaista varhaiskasvatuksen?* [tiedote].
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70334263/sofia-virta-aikooko-oikeusministerio-poistaa-yhdenvertaisuuslaista-varhaiskasvatuksen?publisherId=69818932&lang=fi>
- Talentia. (i.a.). *Varhaiskasvatuksen sosionomi: Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva*.
<https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>
- Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. (i.a.-a). *Syrjintään puuttuminen*. <https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/aiheet/kieli-ja-vuorovaikutus/syrjintaan-puuttuminen/>
- Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. (i.a.-b). *Yhteistyö perheiden kanssa: Vuorovaikutus huoltajien kanssa*. <https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/aiheet/yhteistyö-perheiden-kanssa/vuorovaikutus-huoltajien-kanssa/>
- Tasa-arvo-valtuutettu. (i.a.). *Mikä on syrjintää?: Tasa-arvolaissa kielletyt syrjinnän muodot*.
<https://tasa-arvo.fi/tasa-arvolaissa-kielleyt-syrjinnan-muodot>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (THL). (i.a.). *Yhdenvertaisuus ja syrjintä*. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valtioneuvosto. (19.1.2023). *Velvoite laatia tasa-arvosuunnitelma laajenee varhaiskasvatukseen*. Sosiaali- ja terveysministeriö. [tiedote]. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/velvoite-laatia-tasa-arvosuunnitelma-laajenee-varhaiskasvatukseen>
- Varhaiskasvatuksen Opettajien liitto (VOL). (16.2.2024). *Tämän vuoden Varhaiskasvatuspäivän teema: "Ilo olla mukana! Lasten yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa"*. <https://www.vol.fi/uutiset/taman-vuoden-varhaiskasvatuspaivan-teema-ilo-olla-mukana-lasten-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa/>
- Varhaiskasvatustalaki 2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Yhdenvertaisuus.fi. (23.9.2024). *Yhdenvertaisuussuunnittelu varhaiskasvatuksessa toimipaikkatasolta ylempälle tasolle* [tiedote]. <https://yhdenvertaisuus.fi/-/1410853/yhdenvertaisuussuunnittelu-varhaiskasvatuksessa-toimipaikkatasolta-ylemmalle-tasolle>
- Yhdenvertaisuus.fi. (i.a.). *Mitä on yhdenvertaisuus: Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan?* <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (9.11.2022). *Varhaiskasvatuksessa on järjestettävä uskonnon vaihtoehto uskonnollisille tilaisuuksille*. <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/-/varhaiskasvatuksessa-on-jarjestettava-uskonnon-vaihtoehto-uskonnollisille-tilaisuuksille>
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (i.a.-a). *Syrjintä*. <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/syrjinta>
- Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2
- Ärlemalm-Hagsér, E., & Davis, J. (2014). *Learning for sustainability in early childhood education: A Swedish perspective*. *The Journal of Early Childhood Research*. 56–72

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 1. Kyselylomake

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Mikä tittelisi varhaiskasvatuksen työntekijänä on?

lastenhoitaja

varhaiskasvatuksen opettaja

varhaiskasvatuksen sosionomi

2. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa?

0-5 vuotta

5-10 vuotta

10+ vuotta

3. Minkä ikäisiä lapsia ryhmässänne on?

4. Montako uskontoa ryhmän lapsilla on?

1

2-4

4+

5. Montako eri kieltä ryhmässänne puhutaan?

1-3

3-6

10+

6. Mitä keinoja käytätte vuorovaikutuksen edistämiseksi lasten ja heidän huoltajiensa kanssa?

7. Oletteko käyttäneet tulkkipalveluja?

Kyllä, missä tilanteissa?

Ei, miksi?

8. Koetko ammattilaisena, että lasten moninaisia kulttuuritaustoja huomioidaan ryhmäsänne riittävästi?

Kyllä, miten?

Ei, miksi?

9. Miten varmistatte, että jokainen lapsi tuntee olonsa tervetulleeksi ja hyväksytyksi varhaiskasvatusympäristössä?

10. Kuinka teitä on tuettu syrjinnän ja ennakkoluulojen tunnistamisessa ja niihin puuttamisessa jo varhaisessa vaiheessa?

11. Onko lasten välillä kulttuurieroista johtuvia riitoja? Minkälaisia?

12. Millaisia käytännön toimia pystyy toteuttamaan monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden edistämiseksi varhaiskasvatuksessa?

13. Kuinka rohkaisette eniten vanhempia ja huoltajia osallistumaan aktiivisesti varhaiskasvatuksen yhteisöön ja edistämään sen monimuotoisuutta?

Luomalla avoimen ilmapiirin

Mahdollistamalla huoltajien osallisuus

Korostamalla monimuotoisuuden arvostamista

Järjestämällä koulutuspaikkoja

Muulla tavalla, millä?

14. Minkälaisin keinoin ja kuinka paljon olette vuorovaikutuksessa eri kieltä puhuvien huoltajien kanssa?

15. Millä keinoin parhaiten pystyisi vahvistamaan lasten itsetuntoa ja positiivista minäkuvaa, joka perustuu monimuotoisuuden ja erilaisuuden hyväksymiseen?

Inklusiivisen ympäristön luominen

Positiivisen palautteen antaminen

Empatian opettaminen

Leikin kautta oppiminen

Monimuotoisuuden juhlistaminen

joku muu, miten?